Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 56 (13680) | 1972 оной мартын 7, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Манай хөөрэлдөөн

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ХЭР БЭЛДЭНЭТ?

...ДЭР БҮХЭНИИЕ— ...ДЭР УРГАСАДА

...Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тү... бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсожо, республикымнай таряашад, ...низаторнууд байгша ондо бүхы ургамалнуудай үндэр баян ур... абахын түлөө тэмсэхэ, тиигэжэ СССР-эй байгуулагдаһаар 50 ...ой ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ дээшэлүүлэгдэһэн со... уялга абанхай.

Хабарай тарилгада эртээнһээ һайнаар бэлдэжэ, үрэһэ хүрэнгөөз ...ын эрхим шанарта хүргэһэн, бүхы техникээ жэншэдгүйгөөр ...барилһан, газар тарилангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэмжээ бэе... ажахынуудтал үндэр баян ургаса абаха үндэһэ һуури та... табиха бшуу.

Энэ талаар колхоз, совхозуудта ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ бай... тухай хөөрэжэ үгэхыень хэдэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ...мэлтэдтэ манай корреспондент хандаһан байна.

Тэдэнэй хөөрөөн доро толилогдобо.

...аймагай Ленинэй нэрэмжэ... агроном М. Т. ПЕРЕ...

...тарилгада хүдэлхэ бү... Совет Армиин һайндэр ...барилжа дүүргэхэбди ...ажахын механизатор... ...юм. Мүнөө хэлэ... энэ болзортоо 43 ...арбаад плуг, сеялкэ, ...тиватор гэхэ мэтэ тех... ...бэлэн болгонхой.

...гэдэхи тракторна бри... ...рынь Ф. Д. Заболод... Социалис Ажалай Герой ...ой хүтэлбэрилдэг хо... трактор, машина... ...һайншье шанар... ...барилаа.

...хэрэгтэй запасной ...частьнуудай дутамаг ...амар бэрхэ слесарь ...дүршэлтэй түмэршэ ...Шишмарёв гэгшэд ...деталь, частьда гаг... ...үрэжэ, тошылдожо бай... табидаг һэн. Үнинэй ...мүнөө пенсионер И. Д. ...өөрынгөө һайн дураар ...анзаһа, борной гэ... ...һайнаар заһабарилаа.

...түргэн заһабарилжа ...бригаданууднай мү... машина олоор табяад, ...сабшалан дээрээ наг шэб... ...балба. Мелиоратор-ме... И. Н. Колмаковой хүтэл... ...жоруулагдаһан отряд ...табан «МТЗ» трак... ...мосвал машинаар саб... шэбхэ түлэг гаргажа ...бүри 250—300 тонно ...нэ.

...һайнаар үтэгжүүлжэ, үрэ... ...үүлжэ шадаал һаа, ...малай үндэр баян ур... ...һаниинь элитэ. Тии... ...ошэ намартаа тус от... газарта, сабшалан дээ... ...мянган тонно шэбхэ гар... ...шье, тэдэнэр мүнөө ...эхилтэр эршэмтэй ...элжэ, үшөө 8 мянган ...зөөхэ зорилготой. Тэ... ...мянган тоннонь та... ...үзын газарта гаргагда...

...дна, гансал тарянай ...ахын тула 150 тонно ...тэгжүүлгэ зөөжэ абан...

...үдтэ колхозой лугово... ...ин һуунагүй. Тэдэнэр ...олхо һургааг отолжо, ...ай эхинэй хаалтануудые ...Колхозой түрүү луго... Таракановский, Ц. Г. ...убэлдөө 500 мянган ...халягаад, мүнөөшье ...үргэлжэлүүлһээр. ...тариалангай гектар бү... центнер таряа хуряаһан ...ондо ороохо тарянай ...болохоор дээшэлүүлжэ, ...центнерһээ доошо бэшэ ...түсэбтэйбди.

...бэрэй аймагай «Комму... ...главна инженер ...ЕВ:

...колхоз жэлһээ жэлдэ ...анай муу бэшэ ургаса ...шээнь, нёдондо бүхы ...тариалангай га бүри... ...гээр 18,5 центнер шэ... ...аа һэмди. Ажахы соо... ...ургаса абаһан хоёрдо... ...(бригадирынь И. И ...газараа эрхим элдүүрил... дэг бригада» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Тиигэбэшье энээндэ һанаагаа амарха үндэһэн манда үгы. Табан жэлэй туршада ороохо тарянай ургасые улам дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Байгша ондо бүхы тарилангай гектар бүриһөө 17,5 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абажа, бүхыдөө 100 мянган центнер таряа суглуулха, тэрэнэй 30 мянган центнерыень гүрэндэ худалдаха гэхэ гү, али хоёр жэлэй түсэб дүүргэхэ зорилготойбди.

Энэ урдаа табиһан түсэб, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхын тула нэн түрүүн хабарай тарилгада эрхим һайнаар бэлдэхэ шухала болоно. Мүнөө трактор, машина заһабарилга дүүрэхэ тээшээ дүтэлөө. Түсэбэй ёһоор 45 трактор заһабарилагдаха аад, даб дээрэ 35 трактор бэлэн болгогдоод байна. Плуг, сеялкэ, борной гэхэ мэтэ хуу бэлэн болонхой. Колхоз соогоо эгээн түрүүлэн дүрбэдэхи бригадынхид (бригадирынь М. А. Гусляков) бүхы техникээ заһабарилжа дүүргэбэ.

Нуга сабшалан һайжаруулха тусхай отряд манай колхоздо саг үргэлжэ хүдэлдэг юм. Энээниие үнинэй механизатор Социалис Ажалай Герой П. Н. Челночков хүтэлбэрилнэ. Һаянай тус отряд тариалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ зөөжэ эхилбэ. Эдэнэр намартаа, үбэлэй эхеэр 4 мянган тонно шэбхэ тарянай газарта гаргаһан юм.

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. Н. СОКОВИКОВ:

— Ойрын хоёр-гурбан үдэрһөө бүхы тракторнуудаа заһабарилжа дүүргэхэмнай. Тарилгын үрэһэ хүрэнгэшье сэбэрлэгдэжэ, лабораторидо шалгуулагдаад бэлэн болонхой. Энэ жэлдэ бүхы ороохото ургамалнуудай 60 процентые нэгэдэхи классай, хуу томо жэжээрнь илгаһан эрхим сортын үрэһөөр тарихабди.

Иигээд байхадаа хабарай тарилгын эхилтэр тариалан, сабшалан дээрэ шэбхэ гаргаха хүдэлмэридэ бүхы хүсөө табихамнай. Энээнһээ урагша бригада бүхэн наг шэбхэ өөһэдөө гаргадаг байһан. Харин мүнөө колхоз соогоо тусхай томодхогдоһон отряд эмхидхээбди. Энэ отрядта тэргэтэй 8 колесно трактор, хоёр бульдозер үгөөбди. Наг шэбхэ түлхижэ ашаха эстакада түхеэрэгдээ. Тус отрядые бригадир И. А. Аносов хүтэлбэрилдэг.

Бүхы отара, гүүртэ, фермэнүүдһээ хоёр һара соо хамта 15 мянган тонно шэбхэ тариалан, сабшалан дээрэ зөөгдэхэ юм.

Тарилгын үедэ тракторнуудые гол түлэб хоёр халаанда хүдэлгэхын тула колхозойнгоо залуушуулай дундаһаа 20 хүниие эндээ һургажа, механизаторай мэргэжэл шудалуулнабди.

Гадна февраль соо бригаданууд хада гүбээгэй ташалангай тариалан дээрээ тусхай түхеэрэлгэ шэрэжэ, саһа тогтооһон байна. Эндэ трактористнар Борис Шангин, Александр Михеев гэгшэд богони болзорто ехэ хүдэлмэри хээ. Иигэжэ зурууд обоонуудые гаргахада хабар һайрам доошоо дэмы урдахагүй, тэндэнь тогтохо болоно. Энэмнай тарянай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ туһа нэмэри болохол.

Табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ манай колхоз бүхы тариалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер, шэниисын газарһаа 18 центнер ургаса абахын түлөө тэмсэхэ юм.

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой тракторист Григорий Климов нёдондо жэлэй хабарай тарилгын үедэ эрхимээр ажаллажа, халаанайнгаа нормые 140—150 процентээр дүүргэдэг һэн. Таряа хуряалгын эхилхэдэ, залуу механизатор комбайнай жолоодо һууба.

Нёдондо намар хада Григорий Феоктистович КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болоо һэн. Тэрэ нитын малай үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй болохо тэжээл зөөлгэдэшье шалгараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизатор Г. Ф. Климов.

Я. НИКОЛАЕВАЙ фото.

ТАБА ҺАРААР УРИД!

Бүхы совет арадуудай, манай гүрэн түрын гайхамшагта ехэ һайндэр — СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ колхозоймнай малшад, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна.

Тиигэжэ манай малшад түрүүшын амжалта туйлаба. Үбэлэй һаранuудта үхэрнүүдые олоор шахан таргалуулжа, гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэбэ. Октябрьһаа январь болотор бүхыдөө 412 толгой мал шахан таргалуулагдажа, 1400 центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаба.

Бүхы шахамалнуудай тус бүридөө дунда зэргээр 342 килограмм шэгнүүртэйгээр, гол түлэб дундаһаа дээшэ, тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Илангаяа Ахалигай фермын ажалша бэрхэ малшан Владимир Иннокентьевич Попов хажуудаа гурбан хүнтэй хамта 250 мал һайнаар шахан таргалуулаад, үхэр бүхэнөө 360 килограмм шэгнүүртэй болгожо, бултыень эрхим тарганаар тушаагаа. Мүн дүршэлтэй бэрхэ малшан Иннокентий Усольцевой шахан таргалуулһан үхэрнүүд баһал шэгнүүр ехэтэй болгогдоһон юм.

Үбэлэй сагта үхэр малда һайн шанартай тэжээл садатарнь эдюулжэ шахаад, шэгнүүр ехэтэйгээр, тарган болгожо тушааһанай ашаар колхознай мяханай гол сэнгһээнь гадуур 42 мянган түхэриг сэбэр ашаг олзо жасадаа нэмэжэ оруулаа. Хоёрдохёор, малаа һайнаар шахаад, шэгнүүр дарасатай болгожо шадаһанай ашаар гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь 5 һараар урид дүүргээбди.

Мүнөө томо болгогдохо бүрүү, хашарагуудые шахамалнуудай байрада оруулаад, һайнаар эдеэлүүлнэбди. Эдэ малые хүсэ шадал һайнтайгаар ондо оруулаа һаамнай, зундаа, намартаа тэдэнэр һайса таргалха, шэгнүүр ехэтэй болоно, бэлшээриһээ мяханай комбинадта сэхэ ябуулагдаха ха юм.

Л. МАКСИМОВ,
Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ.

ТҮЛ АБАЛГА УРАГШАТАЙ

Манай Хэжэнгын совхозой хоёрдохи отделениин суута хонишон Шоён Найданович Намжиловай отарын хонишод һаяын байдалаар 550 эхэ хониһоо 540 хурьга абаад, һайнаар харууһалжа байнхай. СССР ороной тогтоһоор 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилго урдаа табинхай тус отарын хонишод габшагайгаар ажаллана. Энэ агууехэ һайндэрэй жагсаалда оролсоһон Шоён Найданович хаража байһан зуун эхэ хонин бүхэнһөө 110 хурьга абаха тухайгаа мэдүүлээ. Энэ ажалша хүнэй үгэдөө хүрэхэнь лабтай.

Ажахымнай бэрхэ хонишодой нэгэн Бадма Эжинов Заха-Шэбэр гэжэ газарта үбэлжэнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр энэ нүхэрнай 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абажа түлжүүлээ һэн. Эжиновэй отарын хонишод хаража байһан 488 эхэ хонидһоо мүнөө үедэ 380 хурьга абаба. Мүн Намсарай Ямпиловай отарын хонишод 475 хонидһоо 440 хурьга абанхай, һайнаар харууһална. Түл абалга Цыбик-Доржо Будаевай отарада урагшатай һайн ябана гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Эндэхи хонишод 380 гаран хурьгатай болонхой. Эндэ ойрын үдэрнүүдтэ үшөө 90 хонин хурьгалхаар хараалагдана. Үнинэй дүй дүршэлтэй механизатор Цыбик-Доржо Будаев хониндо орожо хүдэлһөөр тиимэшье удаан болоогүй. Тиигэбэшье энэ нүхэрнай дүй дүршэлтэй хонишодһоо багаханшье гээгдэнэгүй. «Ажал гээшэ оролдосоһоо» гэжэ буряад зон дэмы хэлэдэггүй бшуу. Энэ үгые Цыбик-Доржо һайн мэдэнэ.

Һаянай байдалаар манай совхоз 7500 гаран хурьгатай болобо. Түл абалга манда түлэг дундаа. Ажахымнай хонишодой үдэр һүнигүй хүдэлжэ байһан эгээн халуун хаһа тулажа ерэнхэй. Энэ һарын 20 болотор хонишоднай хурьга абалгаяа гол түлэб дүүргэхэ юм.

Алдарта ойгоо ажалай шэн зоригто амжалтануудаар угтаха гэжэ совхозоймнай бүхы хонишод эрмэлзэнхэй.

Н. ЦЫРЕНДАШИЕВ,
Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛТАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

Үсэгэлдэр республикымнай нииелэл хото Улаан-Үдэдэ зохёохы ажалтай интеллигенциин эдэбхитэдэй суглаан болобо. Зохёохы ажалтай коллективүүд болон зургаануудай түлөөлэгшэд, уран зохёолшод, уран зураашад, артистнууд, композиторнууд эндэ сугларжа, шухала асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

«Уран зөхёол, бүтээл шэнжэлгэ тухай» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан тогтоолой үндэһөөр «Республикын зохёохы ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев хэбэ.

Республика доторнай уран зөхёолой, бүтээлэй шэнжэлгэ, шүүмжэлэлэй хэр байһан, тэрэниие яажа хүгжөөхэ, саашанхи зорилгонууд тухай өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые нилээд олон хүн хэлэбэ. Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, поэт Д. З. Жалсараев, СССР-эй арадай артист Л. Л. Линховоин, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат С. Ш. Шагдуров, оперо болон баледэй театрай главна режиссер Н. Е. Логачев, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор А. И. Уланов, Уран зохёолшодой холбооной правлениин харюусалгата секретарь, уран зохёолшо И. К. Калашников, «Байгал» журналай главна редактор А. А. Бальбуров, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын театрай директор Ц. А. Балбаров, залуу композитор А. Андреев, «Правда Бурятии» газетын редактор И. К. Щекотов, уран зурааша Г. Е. Павлов, Буряадай номой хэблэлэй главна редактор Д. Д. Дугаров гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Иигэжэ уран зохёол, бүтээл шэнжэлтэ, шүүмжэлэл саашадань һайжаруулха тухай зүбшэн хэлсэһэн энэ суглаан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

...АЙНААР ХҮДЭЛБЭЛ, АМЖАЛТА ТУЙЛАХАШ

...хонин бүриһөө 100 ...рьга түлжүүлжэ абаха ...бараг хэрэг бэшэ. ...дүй дүршэлтэй бо... ...хонишод амжалта туй... ...гэжэ һанамаар.

...онуудай үеэр тока... ...һан хүм. Совет Армида ...автомашинын жолоо... ...агатада хүдэлһэнби. ...ханизаторай мэргэжэл ...улад хүлэгые», «та...» жолоодооб. 1963 ...гаар хүдэлхөө хо... ...ошоо һэм. Тиихэдэ ...хурьга абажа түл... ...Хойто жэлынь ...тэй хурьга абал...

...ой ажал хүнгэн бэшэ ...о, үбэлэй янгинама хүйтэнэй, зунай аяма халуунай үедэшье хонидоо орхижо болохогүй, һүниндөө унтангүй хүдэлхэ саг оло дахин дайралдаха. Саг болзор соонь хонидоо эдеэлүүлхэ, уһалха хэрэгтэй. Юрэдөө, түл абалгын үедэ һанаа амараар һууха сагшье байхагүй. Тиибэ яабашье 1964 оной март һарада һайн дураараа эхэ хонидой отара даажа абаад, ажаллажа эхилээ һэм.

Зунай элдин сагта хонидоо хүхэ ногоон дээрэ һайнаар бэлшээжэ, таргалуулжа шадаа һаа, һайн түл абтаха гэжэ дүршэлтэй хонишод зүб хөөрэлдэдэг байгаа. Энээнэй түлөө ехэ оролдосо хэрэгтэй. Искусственна үрэжүүлгын һүүлээр тарянай хуряагдаһан поли, сабшалан дээрэ хонидоо харууһалдаг байгаабди.

Түрүүшын жэлдэ манай отарын ажалшад 100 эхэ хонин бүриһөө 94,6 хурьга абажа түлжүүлээд, 2,9 килограмм нооһо тус бүриһөөнь хайшалһан юм. Тиигээд наһатай боложо хүгшэрһэн хонидоо гүрэндэ тушаагаад, түлгэ тушаажа абаа һэмди. 1966 ондо тэдэнээ хурьгалуулжа, нилээд һайн үрэ дүн харуулаабди.

Энэ үедэ колхозоймнай суута хонишод Г-Ц. Г. Цыремпилова, С. Ж. Цыретарова гэгшэд 100 түлгэ хонин бүриһөө 100 гаран хурга абажа байгаа. Хайшан гээд хүдэлөө хадаа зуутанай тоодо орохоб гэһэн бодолдо абтаад, зоотехническэ литература болон брошюрануудые уншаадшье үзөөб. Дүй дүршэлөөр баян болоһон хонишодтой хөөрэлдэжэ, шадабари, онол аргыень халан абааб. Искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэриие 18—20 үдэрэй туршада дүүргэжэ шадабал, отарын хонид һара соо хурьгалжа дүүрэдэг байна.

1967 ондо баһал 100-най захада хүрэжэ шадангүй, 100 эхэ хонин бүриһөөнь 95 хурьга абаа һэмди. Хэдышье оролдожо ажаллаадаг, хэдэн жэлэй туршада яһала дүршэлтэй болоһон байбашье, баһа энэ тэрэ алдуу гаргадаг байгааб. Зундаа хонидоо шэмэтэй ногоондо адуулжа таргалуулаад, намартаа хаганда бэлшээхэ үедөө садатарынь уһалаагүй хада хонид хүсэ шадалаа алдаха, һүүлээрнь һайн түл абтахагүй юм. Энээниие ойлгожо, намартаа хонидоо уһалалгада ехэ анхарал табидаг болообди.

1970 он манай отарынхидта эгээл амжалтатай жэл болоо һэн. 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьган абтажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдээ. Тиихэдэ хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалаабди. Тиигэжэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе яһала һайн бэлэгтэйгээр угтаа бэлэйбди.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ баһал бараг һайнаар хүдэлөөбди гэжэ һанамаар. Тиигэжэ 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа, бултыень томо болгообди. Хонин бүриһөө 3,650 килограмм нооһон абтаа. Хурьгадые эхэһээнь һалгааха үедэ тус бүриинь шэгнүүр 27,1 килограмм болоһон байгаа.

Абаһан хурьгадаа бүрин бүтэнөөр томо болгохын тула минеральна бодосуудые тэжээлдэнь хэлидогбди. Хобоо соонь мел, дабһа, витаминтай үбһэ хэжэ үгэнэбди. Зарим хобоонуудтань бүлеэн уһан ходо байдаг. Хонид хурьгалхадаа дулаан дал соо удаан байбал, уһа ехээр уудаг юм. Хонид дурааараа уһа уугаад, садатараа үбһэ, талха тарянай зүйл эдидэг. Түл абалгын үедэ хоёр боошхо соо гэрэй температуратай уһа хэдэгбди. Хурьгадые, эхэ хонидые бүлеэн уһаар уһалхада ехэ һайн.

Би өөрынгөө нүхэр Александра Будажаповнатай, Бата ахатайгаа, пенсидэ гараһан Юнху Дармаеватай нэгэ отарада хүдэлнэбди. Мүнөө отарымнай хонид түлэг хурьгалжа байна. Түл абалгада түгэс бэлэмди. Хото хорёомнай һайн. Энэ жэлдэ харууһалдаг хонидойнгоо толгой бүриһөө хурьга түлжүүлхэ, хониноо 3 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха зорилготойбди. Энэмнай СССР-эй 50 жэлэй алдарта ойдо манай хонишодой бэлэг болохо юм.

Л. ИВАНОВ,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Совет Социалис Республиканuудай Союзай, Германиин Федеративна Республикын хоорондо 1970 оной августын 12-то Москвада хэгдэһэн договорые СССР-эй Министрнүүдэй Совет һайшаагаад, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталалгада табиба гэжэ мэдээсэгдээ һэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тус договорые эсэслэн баталха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалгые хаража үзөөд, тобшолол гаргахынь тула тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудта дамжуулба.

ХИЗААР НЮТАГНАЙ СЭСЭГЛЭН ҺАЛБАРЫШ!

Аха дүү хоёр республикын— Белоруссиин ба Молдавиин түгууд мартын 3-да Москвагай Түбэй выставкын зал дээрэ хиидхэгдэн далбаба. Зураашад, һиилүүршэдэй зохёол бүтээлнүүдэй выставкэ СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа эндэ нээгдээ. Тоһон зурагай, скульптурнуудай, графигуудай, урлан гоёодог искусствын мастернуудай мянга шахуу зохёолнууд эндэ табигдаба.

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, республиканска, хизаарнуудай, областьнуудай, городуудай ба районуудай газетэнүүдтэ, телевидени болон радиодо сэрэгэй-патриотическа асуудалнуудтай материалнуудые эрхим һайнаар толилон харуулха, тунхаглан дамжуулха бүхэсоюзна конкурс эмхидхэхэ гэжэ СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлени, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлени соносхобо. Энэ конкурс 1972 оной февральһаа 1973 оной февраль хүрэтэр үнгэргэгдэхэ юм.

Творческо конкурсдо редакцинуудай хабаадалга социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха ленинскэ суртал бодолые, Совет гүрэнэй оборонно хүсэ шадал бэхижүүлхэ тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилһан материалнуудаарнь—Совет Армиин түгэлдэр хүсэнэй, илагдашагүй байдагай үндэһэн бологшо арадуудай хани барисаае элирхэйлэн харуулһан, манай Эхэ ороной дайсадтай тэмсэхэдээ совет сэрэгшэдэй—элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй гаргадаг баатар габьяанууд тухай хөөрэһэн материалнуудаарнь сэгнэгдэхэ байна. Гэхэ зуура армиин ба флодой сэрэгшэдэй мүнөөнэй ажабайдал, һуралсал болон албые газетэнүүдэй, телевидени болон радиогой ямараар харуулһаниинь, мүн Сэрэгэй бүгэдэ нитын уялга тухай СССР-эй хуули бэелүүлхын тула ДОСААФ-ай эмхинүүдэй ябуулдаг хүдэлмэриие тэдэнэй ямараар харуулһаниинь хараада абтаха болоно.

Конкурсфор илагшадта үгтэхэ 26 шан, тэрэ тоодо 400—400 түхэригэй нэгэдэхи гурбан шан тогтоогдоо. Тэрээнһээ гадна, ДОСААФ-ай ЦК-гай долоон шан бии болгогдобо.

Шангуудта хүртэһэн редакцинууд СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин ба Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин грамотануудаар шагнагдаха.

Конкурсын дүнгүүдые согсолон гаргаха Түбэй жюри бии болгогдоо. Журналистнуудай республиканска, хизаарнуудай ба областьнуудай эмхинүүд нютагай жюринүүдые бии болгохо, тэдэнь шангуудта хүртэхэ материалнуудые шэлэхэ ба 1973 оной январиин 1 болотор тэдэнээ Түбэй жюридэ хүргэхэ болоно. Конкурсын түгэсхэлэй дүнгүүд Түбэй жюригээр 1973 оной февралиин 23 хүрэтэр—Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 55 жэлэй ой болотор согсологдон гаргагдаха.

(ТАСС).

БУРЯАД ОРОНОЙМ КОМСОМОЛШУУ

ВЛКСМ-эй областной комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр М. Ф. МАХАНОВАЙ хэһэн тоосоото элидхэлһээ

— Урда болоһон комсомолой областной XXV конференциһээ хойшо хоёр жэлһээ үлүү саг үнгэрбэ. Хэнэйшье мэдэһээр, энэ үедэ манай партиин, комсомолой, бүхы совет арадай ажабайдалда хабаатай али олон гайхамшаг ушарнууд болоһон байна. Манай ороной ажалшад баяр ёһололой оршон байдалда В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе, Ф. Энгельсын түрэһөөр 150 жэлэй ойе тэмдэглээ һэн. 1970 оной май һарада ВЛКСМ-эй ээлжээтэ XVI съезд боложо, манай ороной залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалаа. КПСС-эй XXIV съезд хадаа бүхэдэлхэйн түүхэтэ, гүн удха шанартай ушар болоно, — гэжэ элидхэлшэ үгэеэ эхилнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн (1971 он) Пленум болон СССР-эй Верховно Соведэй III сессиин шиидхэбэринүүдые манай Буряад ороной залуушуулай гүнзэгыгөөр дэмжэжэ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон тухай мүн тогтоо.

Саашадань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, элидхэлшэ республикын комсомолой организациин тоосоото үедэ бэелүүлһэн ажал ябуулга тухай элидхэбэ.

1.

— Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие улам һайжаруулха зорилгоор комсомолой ажал ябуулгые ВЛКСМ-эй обком хүтэлбэрилэн ударидаа. Тиихэдээ бүхы залуушуулай дунда габшагай ажалай түлөө, эрхим һуралсалай түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, асуудалда гол анхаралаа хандуулаа,— гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

ВЛКСМ-эй обкомой ажал ябуулга тушаа тогтохо зуураа, элидхэлшэ комсомолой хүсэнэй ямар зэргээр арадай ажахын һалбаринууд дээрэ хубаарилан табигдаһые тодорхойлон харуулба. Промышленность, транспорт, хэлхээ холбоон болон барилга дээрэ 20 гара мянган, хүдөө ажахы дээрэ 11,5 мянган, ажалшадай ажаһуудал хангалгын, худалдаа наймаанай болон коммунальна ажахын предприятинуудта 2,3 мянганһаа үлүү комсомолшууд хүдэлжэ байна. Тиихэдэ арадай гэгээрэлэй, соёл культурын, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта 4 мянга гаран комсомолшууд хүдэлжэ байдаг. 49 мянган комсомолшууд хадаа һурагшад болон студентнэр болоно.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн, КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үедэ элдэб янзын эдэбхитэ үүсхэлнүүд дэлгэрһэн байна. Тэдэнэй эхи табигшад хадаа Хориин леспромхозой М. Юдинэй хүтэлбэрилдэг ВЛКСМ-эй XVI съездын нэрэмжэтэ бригада, Улаан-Үдын шэлэй заводой ба ЛВРЗ-гэй, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын аймагай 1-дэхи СПТУ-гай, Зэдын аймагай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой, мүн студентнэр ба һурагшадай олон коллективүүдэй комсомолой организацинууд болоно.

Социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри хадаа ленинскэ шалгалта амжалтатайгаар бариха хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдажа байгаа. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө» гэһэн уряа доро эдэ бүхы үүсхэлнүүд дэлгэржэ, олониитын хэрэг болоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тиихэдэ хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха, коммунальна ажахын предприятинуудай, транспортын, хэлхээ холбооной эмхинүүдэй коллективүүдтэ дэлгэрһэн залуушуулай мүрысөөн шэнэ удха шанартай байгаа.

Залуушуул ба научно-техническэ дэбжэлтэ гэһэн асуудал мүнөө комсомолой областной комитедэй ажал ябуулгын нэгэ шухала зүйлнь болоно. Научно-техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ комсомолшууд болон залуушуулые хабаадуулха талаар һүүлэй үедэ али олон арга дүршэл хэрэглэгдээ. Жэл бүхэндэ урлан нарижуулагшадай ба ухаалан зохёогшодой хүдэлмэриин конкурс-харалганууд, техническэ творчествын выставканууд, научно-техническэ конференцинүүд, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ конкурснууд гэхэ мэтын али олон хэмжээ ябуулганууд ябуулагдажа байдаг.

Энэ асуудал тушаа тогтоходоо, элидхэлшэ залуушуулай ямар амжалта туйлаһан тухай хэлээ. Мүнөө республика доторнай 3700 гаран залуу урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод бии гээшэ. Тэдэнэр гансахан 1970 оной туршада 3270 дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Тэдэнэй экономическа үрэ дүнгынь хадаа 2,3 миллион түхэригэй сэнтэй болоно. Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлэй туршада конкурс-харалгада республика доторнай 10,8 мянга гаран залуушуул хабаадалсаа. Тэдэнэр 14,6 мянган урлан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые оруулжа, арадай ажахыда 9,5 миллион түхэригэй алмалта, арьбалалта хэхэ арга олгоо.

Иимэ хүдэлмэри Железнодорожно, Прибайкалиин, Кабанскын, Захааминай комсомолой организацинуудта эдэбхитэйгээр ябуулагдаһан байна. Гэхэ зуура зарим колхоз болон совхозуудай ВЛКСМ-эй комитедүүд залуушуулые техническэ урлалгада хабаадуулха хүдэлмэри тон муугаар ябуулаа гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлхы ажаглалта хэбэ.

Республика доторнай һүүлэй жэлнүүдтэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ конкурснуудые эмхидхэхэ ябадал гүримшөө гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэри тушаа тогтохо зуураа, дутуу дундануудыень элирхэйлэн харуулаа. Илангаяа Хяагтын, Түнхэнэй, Яруунын, Хэжэнгын, Загарайн аймагуудай, тэрэшэлэн Октябрьска районой комсомолой организацинууд шүүмжэлэлдэ ороо.

— Абаһан социалис уялгануудаа, түсэбүүдээ дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл хадаа республикын залуу үетэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй гол удхань болоно. Тиигэжэ наймадахи табан жэлэй, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшынь жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа горитойгоор оруулаа, — гэжэ элидхэлшэ тодорхойлбо.

Залуушуулай дунда дэлгэрһэн хүдэлөөнэй маяг түхэлынь элдэб янзын. Республика доторнай олон янзын үүсхэлнүүд дэлгэржэ байна. Жэшээнь, Улаан-Үдын авиационно заводой Олег Кудряшовой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада табан жэлэй түсэб 3,5 жэл соо дүүргэхэ, нарин сэмбын фабрикада залуу хүдэлмэришэн бүхэн түрүүшүүлэй амжаһан ажалай бүтээсэ туйлаха, мяха-консервын комбинадай залуу коммунист Владимир Сошнянинай комсомол-залуушуулай бригада найман часай нормые долоон часта дүүргэхэ гэһэн үүсхэлнүүд олониитээр дэмжэгдэжэ байна. 103 мянга гаран комсомолшууд болон залуушуул өөрын комплексно түсэб хараалаанхай.

Республика дотор бодхоогдожо байгаа комсомолой габшагай барилгануудай байдал тушаа элидхэлшэ тогтобо. Тиихэдээ ВЛКСМ-эй обком эдэ гол шухала барилгануудта анхаралаа ходо хандуулжа байдаг гэжэ тэмдэглэбэ. Тиихэ зуураа, Сэлэнгын ЦКК-гай, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, Кабанскын нугаһанай фабрикын барилганууд дээрэ ушаржа байгаа дутагдалнуудые элирхэйлэн харуулаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам хүгжөөхэ талаар парти ба правительствын абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдөөгэй аймагуудай комсомолшууд болон залуушуул хубитаяа ехээр оруулжа байна, — гэжэ нүхэр Маханов онсолбо.

Республикын колхоз болон совхозуудай комсомолой эхин организацинуудта «Мал ажал хадаа комсомолой габшагайгаар хабаадаха хэрэг» гэһэн уряа доро олониитын хабаадалгатай социалис мүрысөөн дэлгэрһэн байна. Энэ талаар Улаан-Үдын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Хориин болон бусад аймагуудай залуу хонишод, механизаторнууд, һаалишад, үхэршэд, хониной нооһо хайшалагшад социалис мүрысөөндэ яһалаhан амжалта туйлаһан, дүй дүршэлтэйшье болоһон байна. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагта тэжээл бэлэдхэлгын үедэ жэл бүри комсомол-залуушуулай гуша шахуу звено, таряа хуряалгын үедэ 100—120 агрегадууд хүдэлдэг заншалтай болонхой.

Залуу хонишодой дунда мүрысөө эмхидхэхэ талаар ВЛКСМ-эй обком болон райкомууд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тиигэжэ республика доторнай зуунай дабаа дабаһан түрүү залуу хонишод улам олон боложо байна. Таряашадайшье хүдэлмэри һайн үрэ дүнтэй. Газар тарялан хүгжөөлгэдэ залуушуулай оруулдаг хубита тушаа элидхэлшэ тогтоо. Тиихэдээ тэжээл бэлэдхэлгын ба таряа хуряалгын үедэ республикын колхоз, совхозуудай сабшалан болон тарялан дээрэ жэл бүхэндэ 10 мянга гаран хүбүүд, басагад звено, агрегат бүридүүлэн ажалладаг.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, элидхэлшэ һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд ашаг туһатай ажал хүдэлмэри тухай тогтоо. Тоосоото үедэ 315-һаа 341 хүрэтэр иимэ бригаданууд хүдэлжэ байгаа. Тэдэнэй зэргэдэ 20 мянга гаран һурагшад жагсанхай. Һурагшадай хүсөөр үнгэрһэн жэлдэ 1315 гектар куузику ургуулагдаһан, 7.5 мянган тонно үбһэн хуряагдаһан, 500 мянган толгой хониной нооһон хайшалагдаһан, 4600 гектар сабшалан сэбэрлэгдэһэн байха юм. Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Кабанскын аймагуудай һургуулинуудай һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд хүдэлмэри ехэ магтаалда хүртэдэг байна. Тиихэдэ Улаан-Үдын Октябрьска районой һургуулиин һурагшад һүүлэй жэлнүүдтэ Улаан-Үдын аймагай ажахынуудта ажалай лагерьнуудые эмхидхэжэ, хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ абьяастайгаар һуража захаланхай.

Студентнэрэй барилгын отрядуудай хүдэлмэриин удха шанар тушаа горитой тогтоо. Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада дээдэ ба тусхай дунда 16 һургуулинуудай 6 мянган хүбүүд, басагад барилгын отрядуудта ябажа, 5,6 миллион түхэригэй ажал хэһэн байна. Тэдэнэр байрын гэрнүүдые, хониной болон үнеэдэй хашаануудые, зайн элшэ дамжуулха лининүүдые, АТС болон хэлхээ холбооной лини бариһан байна.

Энэ бүлэгэйнгөө эсэстэ элидхэлшэ залуу үетэнэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн зарим тэды согсолон харуулаа, комсомолшууд болон залуушуулай дунда социалис мүрысөө улам һайнаар эмхидхэхэ зорилгонууд тушаа тогтоо.

II.

Элидхэлэйнгээ хоёрдохи бүлэгые нүхэр Маханов һургуулиин комсомолой организацинуудай, пионернүүдэй эмхинүүдэй ажал ябуулгада зорюулба. Юрэнхы дунда һургуулинуудта 25,9 мянган шахуу комсомол һурагшад һуража байна. Тиихэдэ республика доторнай 2130 багшанар ВЛКСМ-эй гэшүүд юм. Эдир ленинецүүдэй зэргэдэ 104 мянга гаран һурагшад жагсанхай. Эдэнэр 367 дружина болон хубаарна. Эдэнэрэй хүдэлмэри комсомолшуудай ударидалга доро эмхидхэн ябуулагдана.

Өөһэдынгөө ерээдүйн халаание хүмүүжүүлхэ гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг гэжэ бидэ тоолонобди. Тиимэһээ багшанарай коллективүүд, арадай гэгээрэлэй органуудай хүдэлмэрилэгшэд эдиршүүлые һургаха, хүмүүжүүлхэ ажал ябуулгаяа улам нарижуулан һайжаруулха уялгатай болоно. Энэ талаар ВЛКСМ-эй обком һургуулиин комсомолой болон пионернүүдэй организацинуудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ, ажал ябуулгыень нарижуулха, һуралсал-хүмүүжэлэй хүдэлмэриин үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа горитой хандуулһан байна.

> *„...Комсомолой организацинуудай хүдэлмэри хадаа коммунис үзэл бодолтойгоор, манай Совет Эхэ орондо арадуудай бата бэхи хани барисаанда, социалис интернационализмда үнэн сэхэ байдагаар ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ ёһотой. Национальна асуудалаар марксистско-ленинскэ теориие, КПСС-эй ленинскэ национальна политикые, ССР Союзай туйлалтануудые комсомолшуудай шудалан үзэхэ, Коммунис партиин ба ленинскэ комсомолой алдарта интернационалис заншалнуудые ойлгохо, мүн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдир залуу хүбүүд, басагадай эдэбхитэйгээр хабаадаха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха."*
>
> («ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо).

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй һургуулинуудта анхарал мүн лэ нилээд табигдаа. Һургуулинуудай материальна хангасые бэхижүүлхэ зорилгоор комсомолшууд хүдөөгэй һургуулинуудые шефтээ абаһан байна. Тиигэжэ комсомол-залуушуулай болон студентнэрэй барилгын отрядууд республика дотороо һургуулиин 10 байшан, һургуули шадар 3 интернат, багшанарай ажаһууха 15 гэр бариһан, һуралсалай 47 кабинет түхеэрһэн байна.

Энэ талаар Кабанскын, Хориин, Улаан-Үдын аймагуудай, Октябрьска районой комсомолой организацинууд горитой дүй дүршэлтэй болоһон байна. Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Кабанскын ба Оймороой совхозуудай, Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой комсомолой организацинууд нютагуудтахи һургуулинуудтаа нилээд ехэ туһа хүргөө гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта, хүдөөгэй һургуулинуудта туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые элирхэйлэн харуулаа.

Комсомолой организацинууд залуу багшанарай хүдэлмэридэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулдаг болонхой. Энэ асуудал ВЛКСМ-эй обкомой райкомуудай бюро дээрэ ходо зүбшэн хэлсэгдэнэ, бодото хэмжээнүүд абтана. Багшанарай комсомолой организацинуудай секретарьнарай бүридэлые шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэдэнэй дунда коммунистнууд ехэ үсөөн байна. Иимэ байдал һанаа зобоомоор. Тиимэһээ саашадаа ВЛКСМ-эй райкомууд багшанарай комсомолой организацинуудай секретарьнарые коммунистнуудаар бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа онсо табиха зэргэтэй гэһэн эрилтэ элидхэл соо хэгдэбэ.

Залуу хүдэлмэришэн бүхэниие дунда һургуулиин эрдэмтэй болгохо гэһэн хүдэлөөн орон доторнай үргэнөөр ябуулагдажа байна. Гэбэшье, энэ хэрэг республика дотор һайн байдалтай гэхын аргагүй. Үдэшын болон заочно һуралсалда үнгэрһэн һуралсалай жэлэй эхиндэ 15 мянга гаран хүн эрдэм шудалжа эхилһэн байгаа һаа, тэдэнэй минил 11,4 мянган хүниинь дүүргэһэн байха юм. Иимэ дутагдал юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, ВЛКСМ-эй обкомой, райкомуудай зүгһөө энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа һулаар табиһанайхи гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна.

Элидхэлшэ республикын техническэ мэргэжэл шудалха училищинуудай мүнөө үеын байдал тушаа горитой тогтоо, 34 училищинуудта 9 мянга гаран хүбүүд, басагад һурана. Эдэнэй 2,9 мянга шахуунь комсомолшууд. Комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилхөөр 15 коммунистнууд дэбжүүлэгдэһэн байна. Хоёр жэлэй туршада эдэ училищинуудые 16 мянга гаран хүн дүүргэжэ гараа. Олонхи училищинуудта хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри һайнаар табигдаһан байгаашье һаа, жэшээнь, Хяагтын аймагай ГПТУ-18, Прибайкалиин аймагай СПТУ-3, Улаан-Үдын ГПТУ-1, ГПТУ-12 хангалтагүй хүдэлмэрие элидхэлшэ шүүмжэлээ.

— Областной комсомолой организациин горитой хубиинь дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай студентнэр эзэлнэ. Республикын 4 институдуудта ба 23 техникумүүдтэ 24 мянга шахуу хүбүүд, басагад һуража байдаг. Тэдэнэй 20 мянга гараниинь ВЛКСМ-эй гэшүүд, — гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай студентнэрэй хүмүүжэл болон һуралсал һайжаруулха, үзэл сурталаараа хатуужанги ерээдүйн мэргэжэлтэдые бэлдэхэ зорилгоор ВЛКСМ-эй обкомой тоосоото үедэ элдэб олон хэмжээнүүдые абаһан тухайнь элидхэлшэ тэмдэглээ. Студентнэрэй һуралсал ба хүмүүжэл үнгэрһэн үедэ нилээд һайжаржа байгаашье һаа, зарим институт болон техникумүүдтэ һуралсалыень һайн гэхын аргагүй. Энэ талаар культурын, хүдөө ажахын, технологическа институдууд дутагдалтай.

Ерээдүйн эрдэмтэ мэргэжэлтэдэй бэлэдхэлэй шанарые дээшэлүүлхын тулада студентнэрые эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ олоор хабаадуулха гээшэ ехэ удхатай хэрэг. Энэ талаар багшанарай институдай студентнэрэй эрдэм наукын бүлгэмэй хүдэлмэри һайшаагдана. Гэбэшье энэ шухала хүдэлмэриин дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ асуудалда ВЛКСМ-эй обком болон райкомууд анхаралаа үшөөл һулаар табина гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

III.

Республикын комсомолой организацида үзэл сурталай, соёлой хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тухай, тэрэниие саашадань һайжаруулха зорилгонууд тухай асуудалнуудта элидхэлшэ тогтохо зуураа, совет залуушуулые коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ талаар партиин XXIV съездын заһяа заабаринуудые сугларагшадта һануулаа.

— Эдэ жэлнүүдтэ хэгдэһэн ленинскэ шалгалтанууд залуушуулые марксизм-ленинизмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэдэнь, комсомолшуудай дунда политическэ һуралсал һайжаруулхадань, комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ туһалаа,— гэжэ элидхэлшэ үгэеэ үргэлжэлүүлээ.

Ленинскэ шалгалтануудые үнгэргэхэдөө, комсомолой эхин организацинууд марксизм-ленинизмын теоретическэ баялигуудые шудалха талаар шэнэ арга замуудые бэдэрһэн, хуушануудыень хэрэглэһэн байха юм. Хүбүүд, басагад «коммунизмда һураха» гэһэн хамтадхамал түсэбүүдые баталан абахадаа, ниитэ эрдэмээ, политическэ мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ зорилгонуудые урдаа табяа.

Октябрьска, Железнодорожно, Кабанскын, Сэлэнгын, мүн бусадшье райкомуудай комсомолой организацинуудта конкурснууд, теоретическэ конференцинүүд, «Ленинэй зааһанай ёһоор коммунизмда һураха» гэһэн асуудалаар хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Тэдэ конкурснууд болон конференцинүүдтэ 7 мянга гаран хүн хабаадалсаа.

Комсомолой хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалха, ленинскэ шалгалтануудые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тушаа һонирхолтой дурадхалнууд, һайшаалнууд комсомолшуудай зүгһөө оруулагдаа.

Шалгалтада хабаадагшад 5 мянга гаран реферат бэшээ. Тиигэжэ вождиингоо теоретическэ баялигые бүри гүнзэгыгөөр шудалһанаа харуулһан байна. Хүбүүд, басагад Ленинэй зохёолнуудые шэнжэлхэдээ, мүнөө үеын байдалые зүбөөр сэгнэжэ, обществодо өөрынгөө дүүргэхэ үүргэ тодорхойлжо һураһан байна.

Кабанскын аймагай Бабушкин городой комсомолшууд дээрэ дурсагдаһан хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэжэ, үнгэргэхэ талаар баян дүй дүршэлтэй болоо.

В. И. Ленинэй зарим зохёолнууд комсомолой политкружогуудта хаа хаанагүй шудалагдадаг болоо.

Промышленна олон тоото предприятинуудта, ажахынууд болон эмхи зургаануудта хүдэлдэг комсомолшууд болон залуушуул өөһэдынгөө социалис уялгануудые дүүргээ гэһэн тэмдэгтэйгээр ленинскэ шалгалтануудые бариһан байна. Комсомолой олохон организацинуудай гэшүүд шалгалтануудые барижа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр үйлэдбэриин түрүүшүүлэй — ленинскэ шалгалта эрхимээр баригшадай слёдуудта хабаадуулагдаа.

Гэхэтэй хамта, Хэжэнгын, Захааминай, Зэдын аймагуудай комсомолой зарим организацинууд тодорхой бэшэ түсэбүүдые баталан абаа, зарим комсомолшууд ленинскэ шалгалтада хабаадаха түсэбүүдые баталан абаагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Республикымнай комсомолой организацинууд ленинскэ шалгалтын гурбадахи шатада оробо гэжэ элидхэлшэ зааһан байна.

Республикымнай комсомолшуудай гурбанай хоёр хубинь дээдэ һургуулинуудта, мүн тусхай дунда һургуулинуудта ниитын эрдэм шудална, ажаллажа байһан 20 мянга гаран комсомолшууд политическэ һуралсалда хабаадуулагдана гэжэ элидхэлшэ үгэеэ үргэлжэлүүлээ.

Республикын комсомолой олонхи эхин организацинуудта энэ жэлэй һуралсалай үедэ кружогууд болон семинарнууд нилээд һайнаар бүридхэгдэһэн байна. Партийна органуудай зүгһөө анхарал оролдолго гаргаһанай, туһаламжа үзүүлһэнэйнь ашаар пропагандистнуудые шэлэн абалга, тэдэниие һурган бэлдэлгэ нилээд һайжарһан байна. Тэдэнэрэй 73 процентнь коммунистнууд, 72 процентнь дээдэ, хүсэд бэшэ дээдэ эрдэмтэй. Пропагандистнуудай 33 процентнь партийна, советскэ, комсомолой, ажахын хүтэлбэрилэгшэд юм. Прибайкалиин, Хэжэнгын, мүн бусад райкомуудта пропагандистнуудые һайнаар шэлэн абадаг хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай тэмдэглэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй областной XXVI конференциин делегадууд (зүүн гарһаа) Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй электрослесарь Георгий Петряков, Хориин аймагай Анаагай совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Зоя Жамсаранова, Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой хонишон, БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат Надежда Раднаева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ВЛКСМ-эй обком, райкомууд лекци болон элидхэлнүүдые эмхидхэдэг, партиин обкомой, райкомуудай, республикын Министрнүүдэй Соведэй, аймагай гүйсэдкомуудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд комсомолшууд болон залуушуулай урда лекци, элидхэлнүүдые уншадаг болоо гэжэ элидхэлшэ зааһан байна. ВЛКСМ-эй райкомуудай, обкомой, мүн томо томо комитедүүдэй дэргэдэ бии болгогдоһон методическа соведүүд пропагандистнуудай хүдэлмэридэ нилээд туһа хүргэнэ. Тэдэ соведүүдэй гэшүүд «Буряадай залуушуул» газетын хуудаһануудта статьянуудые толилно.

Гэхэ зуура, методическа соведүүд үшөөл ашатай һайнаар хүдэлжэ эхилээдүй байна гэжэ элидхэлшэ заагаа. Ушар юуб гэхэдэ, эрхим пропагандистнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ хүсэд һайнаар эмхидхэгдэнэгүй.

Республикымнай комсомолой хэдэ хэдэн организацинуудта пропагандистнуудые шэлэн табиха хүдэлмэри һайса бодомжологдоногүй. Жэшээнь, Яруунын, Түнхэнэй аймагуудта 10 класс дүүргэһэн залуушуул пропагандистнуудай хүдэлмэридэ табигдажа, «Социалис экономикын үндэһэ һуури» гэһэн кружогуудые хүтэлбэрилнэ. Тиимэ бэлэдхэл багатай залуушуулай үнгэргэһэн хэшээл һонигүй, нэгэ янза болодог байна.

Пропагандистнуудые саг үргэлжэ һэлгэхэ ябадал залуушуулай һуралсалда муугаар нүлөөлдэг байһаниинь мэдээжэ. Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой комсомолшуудай дунда һуралсалай ямараар үнгэргэгдэдэг байһыень иимэ жэшээ дээрэ гэршэлэн харуулхада болохо. Эндэ һара хахадай турша соо гурбан пропагандист һэлгэгдээ. Иимэрхүү баримтанууд гансашье дурсагдаһан колхоздо дайралдана бэшэ гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Тоосоото үе соо лекторнууд болон агитаторнуудай, политинформаторнуудай хүсөөр 19 мянга шахуу лекци, элидхэлнүүд уншагдаһан байна. Ленинэй зохёолнууд тушаа партиин XXIV съездын, ВЛКСМ-эй XVI съездын, партиин ЦК-гай ноябриин (1971 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүд тушаа асуудалнууд лекционно пропагандада горитой һуури эзэлнэ.

Комсомолой обкомой, райкомуудай лекторскэ бүлэгүүд «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдтэй холбоо барисаа байгуулна гэжэ элидхэлшэ саашань тэмдэглээ. Эдэнэр һайн лекци зохёохо тушаа конкурснуудые сугтаа үнгэргэнэ. Аймагуудтахи лекторскэ бүлэгүүдтэ туһа хүргэхэ зорилгоор методическа материалнуудые, лекторнүүдые эльгээдэг байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай залуушуул капиталай гүрэнүүдтэ боложо байһан залуушуулай хүдэлөөгөөр һонирходог болоо гэжэ элидхэлшэ заагаа. Гэбэшье, энэ асуудалаар мэргэжэһэн лекторнүүд хомор байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Энэ зорилго шиидхэхын тула ВЛКСМ-эй горкомой дэргэдэхи залуу лекторэй һургуули, комсомолой ехэ ехэ комитедүүдэй дэргэдэ бии болгогдоһон 17 тиимэ һургуули ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Залуушуулай дунда атеистическэ, хуули ёһо сахилга тушаа пропаганда саашадань дэлгэрүүлхэ шухала байһан тухай, хэблэл, радио болон телевидени хэрэглэхэ тухай элидхэлшэ тогтоо.

Ниитын эрдэмэй асуудалнуудаар залуу эрдэмтэдэй дунда үнгэргэгдэһэн научно-теоретическэ конференци залуу эрдэмтэдэй хэһэн ажалай дүн согсолоо. Энэ конференци СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай, городой дээдэ һургуулинуудтай, ВЛКСМ-эй областной комитедтэй сугтаа эмхидхэгдээ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

СССР-эй арадуудай хани барисаанай түүхэтэ жэшээ дээрэ залуушуулые интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ гээшэ комсомолой областной организациин ажал ябуулгын шухала шатань болоно. Совет хүбүүд, басагад шовинис ааша гаргаха, национализм баримталха ёһогүй гэжэ элидхэлшэ заагаа.

Монголой залуушуулай революционно союзтай, тэндэхи хүршэ аймагуудай эмхинүүдтэй Буряадай комсомолой областной организаци хани ёһоной холбоо барисаа байгуулжа, тэрэнээ улам хүгжөөнэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Комсомолой организацинуудай дунда спортивна, ороноо хамгаалха хүдэлмэреэр үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна харалга, сэрэгэй-техническэ хүдэлмэридэ комсомолшууд болон залуушуулай ямараар бэлдэһые тодорхойлһон шалгалта республикын комсомолой организацинуудай ажабайдалда шухала удха шанартай байгаа. Харалганууд болон шалгалтануудай үедэ 27 мянга гаран хүн сэрэгэй-техническэ мэргэжэл шудалһан байна. Мүн энэ үе соо 300 гаран спортивна барилганууд, 48 спортзал бодхоогдоо.

Уялгата сэрэгэй албанда залуушуулые бэлдэхэ асуудалай шухала байһан тухай элидхэлшэ тогтохо

УРАГШАА ДОРЮУН АЛХАЛЫТ!

ТООСООТО ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

НИИТЭЭРЭЭ МҮРЫСЭН, ГАБШАГАЙГААР АЖАЛЛАХА

ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи …етарь **Маэн Махановай**, мүн …мсомолой областной организа… шалгалтын комиссиин түрүү…э **Клавдия Коржеевагай** хэлэһэн …нүүдые конференциин де…ууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэ… Тэдэнэй хэлэһэн үгэ бүхэн ха… «КПСС-эй XXIV съездын …хэбэринүүдые амжалтатай… бэелүүлхын түлөө». «Юһэдэ…абан жэлэй түсэбые болзор… урид дүүргэхын түлөө», …агайгаар, эршэ түгэсөөр, со… мүрысөө үргэнөөр дэлгэ…эн ажаллахын түлөө» ехэ …дэ, хэжэ байһан хүдэлмэрөө … эршэдхэжэ, шэнэ амжалта …хые уряална.

— Манай аймагай промышлен… предприятинуудай, транспор… коллективүүд юһэдэхи табан …й нэгэдэхи жэлыень амжалта…тайгаар үдэшөө. Промышлен… продукци гаргаха жэлэй түсэб …4 процент дүүргэгдэө, түсэб… гадуур 900 мянганһаа нааша …гэй хэмжээнэй продукци үй…лэгдөө. Совхозуудай ажал… сагай уларилай хэдышье бэр…тэй байбашье һаа, хүдөө …ын продуктнуудые абаха, гү…э худалдаха түсэбүүдээ үлүү… дүүргэжэ шадаа. Энэ гори…жалтада аймагаймнай ком…шууд болон залуушуулай …лһан хубита нилээд ехэ, —гэ… ВЛКСМ-эй Кабанскын райко… нэгэдэхи секретарь **Клавдия** …реева конференциин делега…дта элидхэбэ.

…банскын аймагта бодхоогдо…айгаа Сэлэнгын целлюлоз…оной комбинат хадаа комсомо… габшагай барилга гэжэ сонос…һониинь мэдээжэ. Энэ ехэ …тын түрүүшын ээлжээе байг…оной эсэс багаар ашаглалгада …улха зорилгоор эндэ үсэд шан…хэл дэлгэрэнхэй. Тус ба…а дээрэ хүдэлжэ байһан ком… бүхэн өөрын уялгатай, габ…айгаар ажаллаха, эрхимээр …ха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ …той. Энэ барилгын ашаглал… оруулагдаад байхадань, хүдэл…мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд, …аргагшад ерэжэ эхилээ. Гэбэ… барилгын ябасада һаад той…атажа байһан юумэнүүд олон … үгэ хэлэгшэ элирхэйлбэ. …нат бодхоожо байһан барил…бсаралгын 8-дахи управлени … материалнуудаар хэрэгтэй …оо хангагданагүй, эндэ тод…охо, оньһон түхеэрэлгэнүүд …согоо асарагданагүй.

— Манай аймагта үшөө нэгэ …омолой габшагай барилга бод…дожо эхилбэ. Тэрэ хадаа Ка…скын шубуунай фабрика боло… Энэ фабрика хүсэндөө ороод …адаа, бүхэли Хэжэнгын ай…ай жэл соогоо абадаг, гүрэндэ …адаг хэмжээнэй нугаһанай мя…нсаараа үйлэдбэрилхэ зэргэ… болохо юм. Теэд имэ шуха… барилга мүнөөдөө аали ноб…ор эхи табяа гэжэ хэлэлтэй. …эр бүүгаад хүн эндэ хүдэлжэ …ха. Түсэбөөр хараалагдаһанай …ор аяар 400 хүдэлмэришэд …жа байна. Зүгөөр манай аймаг … энэ барилгые хүдэлмэриин …өөр хангажа шадахагүй. Про…шленна талаараа хүгжэнги ай…һэн туладаа бусад предприя…уд болон барилганууд дээгүүр …ал олон хүн хэрэгтэй байһа…нь мэдээжэ. Олоной хү… бодхоогдохо энэ барилгые хүдэлмэришэдөөр хангаха хэрэгтэ комсомолшууд болон залуушуулай бултадаа хам оролсохые уряалха байнаб. Тиигэхэ зуураа, тэдэ ерэһэн хүнүүднай барилгынгаа дууһахада, тэрэ фабрика дээрээ үлэжэ, нютагжаа һаань һайн бэлэй, — гэжэ К. Андреева хэлэбэ. Гадна тэрэ комсомолой һуралсалда ушардаг дутагдалнууд тушаа шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэлэһэн байна. Жэшээнь, ленинскэ шалгалта барилгын эсэсэй шата дүтэлжэ байна. Тус шалгалтые яажа үнгэргэхэ тухай ямаршье методическа заабари ВЛКСМ-эй обкомой зүгһөө үгтөөгүй байһаар. Тиихэдэ республика дотор элдэб олон үүсхэлнүүд гарадаг, тэрэ сагтаа дэмжэлгэнь эмхидхэгдэдэг. Теэд тэдэнэймнай олониинь эсэстээ хүргэгдэдэггүй, хэр дүүргэлтэ болоһон тушаа мэдээсэгдэдэггүй байна. Тиигээдшье саашадаа арадай ажахын һалбаринууд дээгүүр эмхидхэгдэдэг янза бүриин конкурс-харалгануудые гуримшуулха, дээрэһээ түсэблэхэ шухала гэжэ К. Андреева ажаглалта хэбэ.

Хориин аймагай Анаагай совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Зоя Жамсаранова** трибунада гаража, аймагайнгаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые яһала гэмгүйгөөр дүүргэһэн тухай мэдүүлбэ. Мүнөө мал ажал дээрэ, илангаяа хонин ажал дээрэ шанга, харюусалга ехэтэй үе түлэг дундаа ябажа байна. Аймаг дотор 35 мянган хурьган абтанхай, гарза багатайгаар, тобир өөдэргэнүүдээр түлжүүлэгдэнэ гэжэ мэдээсэбэ.

— Би 1969 онһоо ахалагша хонишоор хүдэлжэ байнаб. Жэл бүхэндэ 100 эхэ хонин бүхэнһөө зуу, зуунһаа дээшэ хурьга абажа байгааб. Хонин бүриһөө 3,4—3,6 килограмм нооһон хайшалагдаа. Энэ жэлдэшье хэрэгнай яһала бараг гэжэ хэлэлтэй. Мүнөө үнгэржэ байгаа үбэлжэлгые үбһэ багатайгаар угтаа һэмди. Нёдондо зунай үертэ манай отделениин сабшалан сүм уһанда абтаһан юм. Тиигэбэшье һаань, аргаяа оложо, хонидоо шадал барагтайгаар, хоролтодо оруулангүйгөөр ондо оруулжа байнабди. Даб дээрэ 100 эхэ хонин бүриһөө 93 хурьган абтаад байна. Абаһан уялга дүүргэгдэхэ байха. Хориин совхозой суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тогмитова намайе социалис мүрысөөндэ уряа һэн. Имэ бэрхэ малшантай мүрысэн ажаллаха гээшэ намда гайтай шэнги. Теэд арга шадалаараа бологдохо юм бээз. Түрүү хонишоной дүй дүршэлдэ һураха, захяа заабариень абажа байхада баһал ехэ туһатай.

Гадна Хориин леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир Михаил Юдин бидэ хоёр аймагайнгаа газетээр дамжуулан, табан жэлэй түсэбые 4,5 жэл соо дүүргэе гэһэн уряатайгаар аймагайнгаа комсомолшууд болон залуушуулда хандаа һэмди. Тэрэ хандалгамнай ехэ эдэбхитэйгээр дэмжэгдээ. Комсомол-залуушуулай 14 коллективүүд имэ мүрысөөндэ оролсоһон тухайгаа мэдүүлээ. Бидэ тэрээндэнь ехэ баяртайбди, — гэжэ нүхэр Жамсаранова хөөрэбэ. Гэхэ зуура мал ажал дээрэ залуушуул үсөөн хүдэлнэ. Нэгэ үедэ городой залуу үетэн хүдөө гаража, малшан болоходо хүдэлхэмнай гэһэн һайн үүсхэл гаргаһан тушаань, тиигээд тэрэ үүсхэлэй хүсэд хүсэндөө хүрэнгүй унтаршаһан тушаань һануулба. Мүн тэрэшэлэн хүдөө нютагуудтахи дунда һургуули дүүргэгшэдые түрэл ажахыдаа үлэжэ, малшан, механизатор мэргэжэлтэй болгожо хүдэлгэхэ талаар хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ тэрэ элирхэйлбэ. Залуушуулай байра байдал тушаа, соёл болбосоролой эрилтэ хангалга тушаа анхаралай багаар табигдаһан дээрэһээл тэдэнэр нютагтаа хүдэлхэеэ дурагүйдэнэ, город уруу тэгүүлнэ хаш. Үнэхөөрөөшье, залуушуулай ажабайдалай ямар байдаг тушаа ВЛКСМ-эй райком балай ехэ һонирходоггүй байна.

«Комсомолой прожекторэй» областной штабай хүдэлмэри тухай тэрэ штабай түрүүлэгшэ, ВЛКСМ-эй обкомой хоёрдохи секретарь **Вячеслав Подлеснов** конференци дээрэ мэдээсэл хэбэ.

Тоосоото үедэ «Комсомолой прожекторнүүд» арадай ажахы дээрэ алмалта арьбалалтын гурим сахиха талаар, хүдэлмэриин саг хиидэ хаяха ябадалтай горитой тэмсэл хэһэн, һайн үрэ дүнтэй хэмжээнүүдые бэелүүлһэн байна. Энэ шухала хүдэлмэридэ республика доторнай 5 мянга гаран прожекторнүүд хабаадалсана.

Промышленна предприяти болон барилгануудта, транспорт дээрэ, нийтын эдеэ хоолой газарнуудта, колхоз ба совхозуудта КП-гэй үүсхэлээр хэгдэдэг шалгалта али олон дутагдалнуудые элирхэйлдэг, эдээниие усадхаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг байһан тухай штабай түрүүлэгшэ олон жэшээнүүдые харуулан элидхэбэ. Яруунын аймагай прожектористнууд предприяти бүхэндэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ажалайнгаа сагые ямараар үнгэргэдэг байһые шалгаһан, таряа хүряалгын үедэ Зэдын аймагай Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудай, Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой «комсомолой прожекторэй» гэшүүд ехэ эдэбхитэйгээр хүдэлһэн тухайнь тэмдэглээ.

Залуу болон эдир наһатай хүдэлмэришэдэй ажалай байдал шалгагдаһан байгаа. Тэрэ шалгалта Захааминай, Бэшүүрэй аймагуудта, ЛВРЗ-дэ, авиационно заводто, нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикада һайнаар үнгэргэгдөө һэн. Гэхэ зуура, элидхэлшэ Хурамхаанай, Түнхэнэй, Загарайн райкомуудай дэргэдэхи «комсомолой прожекторнүүд» хангалтагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ шүүмжэлээ.

Баргажанай леспромхозой Лебяжий гэжэ модо бэлэдхэлэй пунктын ажалшад наймадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Тэрэ тоодо конференци дээрэ үгэ хэлэһэн модо отологшо **Георгий Трифоновэй** хүдэлдэг бага комплексно бригада мүн лэ һайн үрэ дүн туйлаа. Табан жэлэй туршада тус бригада 93,6 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, даабаряа 109 процентдэ хүргэһэн байна. «Амжалта бии, саашадаа амжалта туйлагдахашье байха. Зүгөөр дутуу дунда юумэнүүд, шиидхэгдээгүй хэрэгүүд үшөөл олон. Дүй дүршэлөө халан абалсаха ябадалда залуу модо бэлэдхэлшэдэй уулзалга ехэ туһа хүргэхэ байгаа. Харин тиимэ юумэн тон лэ үсөөнөөр эмхидхэгдэнэ. Тиихэдэ бидэнэй дунда конкурс соносхобол, баһал һайн байгаа. Жэшээнь, хүршэ оршодог Хурамхаанай, Баргажанай, Прибайкалиин аймагуудай леспромхозуудай модо бэлэдхэлшэдые суглуулан, имэ хэмжээ ябуулга эмхидхэжэ ядахаар бэшэ гэжэ һананаб» гэжэ нүхэр Трифонов ажаглалта хэбэ. Гэхэтэй хамта, ВЛКСМ-эй обкомой дэргэдэ залуу модо бэлэдхэлшэдэй дунда хүдэлмэри ябуулха комисси байгуулха шухала болоо гэһэн дурадхал оруулба.

Гусиноозерскын ГРЭС-эй ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Евгений Лаврентьев** үгэ абажа, комсомолой габшагай барилга дээрэ хүдэлжэ байдаг залуу хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг тушаа тогтобо. Тиихэдээ комсомол-залуушуулай бригадануудай эршэтэй хүдэлмэриие онсолон харуулһан байна. Эндэ имэ табан бригада эмхидхэгдэнхэй, бултадаа һайнаар хүдэлдэг. Бригадирнууд ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой шиидхэбэреэр баталагдадаг гуримтай. Гэхэ зуура, имэ бригадануудые саг үргэлжын болгохо арга боломжоор бага байһан тухайгаа мэдээсэбэ. Ушарынь гэхэдэ, хүдэлмэришэд, илангаяа залуу үетэн үшөөл хомор байһаар. Тиимэһээ дунда һургуули, ГПТУ дүүргэһэн хүбүүд, басагадые комсомолой энэ габшагай барилгада эльгээхэ хүдэлмэри ВЛКСМ-эй областной комитет үргэнөөр ябуулха уялгатай. ГРЭС-эй барилгашад түсэбтэ даабаряа дүүргэнэгүй. Энэ барилгада һомологдоһон мүнгэн дууһан хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэ байгаагүйдөө арганьгүй болоно. Тус барилга хүдэлмэришэдөөр миин 46 процент хангагданхай байна бшуу. Зүгөөр энэ барилга хадаа комсомолшуудай габшагай барилга гэжэ соносхогдоһоор яһала үни болоо. Гэбэшье үлүү ехэ хубилалтын болоһон юумэн харагданагүй гэхэдэ алдуутай бэшэ.

— Би һаалишан хүн гээшэб. Тиимэһээ хүн зониие һүөөр, тэрэнһээ буйлуулагдаһан продуктнуудаар хангаха уялгатай байһанаа мэдэрнэб. Тиимэһээл һү ехээр һааха гэжэ шадахыса оролдоноб. Манай совхозой малшад Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой, Захааминай аймагай XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой малшадай гаргаһан үүсхэл зүрхэнһөө дэмжээд, өөһэдөө мүн лэ тэрээндэнь харюу болгон, социалис уялгануудые абанхай. Тэрэнээ хүсэндэнь хүргэхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байнабди, — гэжэ Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой һаалишан **Санжидма Тарасова** мэдүүлнэ. — Хэрбээ һаалиин фермэ дээрэхи хүдэлмэри бүхыдөө оньһон аргын хүсөөр хэгдэдэг һаа, һаалишадай ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлхэ һэн. Харин бидэн хамаг хүдэлмэрөө бар хүсөөрөө хэдэг зандаабди. Гадна малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэгдэнэгүй. Зунайшье сагта бэлшээриин мууһаа баһал ядалсанабди. Олон жэлэй ногоо тариһан һайжаруулагдамал бэлшээритэй болохо саг тулажа ерээ.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, һаалишан басаган малшадай халаан, тэрэнэй һуралсал тушаа анхарха шухала байһан тухай тогтоо. Энэ талаар малшадай мэргэжэлдэ ахалагша классуудай һурагшадые ажалда дүршүүлэн һургаха хэрэгтэй байна. Тиихын тула һургуули бүхэндэ һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэбэл, ехэ туһатай зүйл болохо һэн. Оролдоо хадаа бүтээжэ ядахаар бэшэл хэрэг гэһэншни, харин хубхай хөөрэлдөөнһөө саашаа даб гэнэгүй бшуу. Гадна залуушуулые, илангаяа дунда һургуули дүүргэгшэдые түрэл нютагтань үлөөхэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

КОММУНИЗМДА ҺУРАЛГА— ЗАЛУУШУУЛАЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

Олонхи делегадууд өөрынгөө үгэнүүд соо һуралсалай, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Энэшье гайхалтай бэшэ. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулалгада залуушуул сэхэ хабаатай. Тиимэ ушарһаа республикымнай комсомолшуудай ажал хэрэгүүд совет арадай энэ гол шухала зорилготой нягта холбоотойгоор ябуулагдана.

Комсомолой Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи секретарь **Владимир Леонов** залуушуулай һуралсал, тэдэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Үгэ хэлэгшэд городой һургуулинуудай хүмүүжүүлхы үүргэ эрид дээшэлүүлхэ талаар эрилтэ табихадаа, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл тушаа ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гээд тэмдэглээ. Дунда һургуули дүүргээд, институтда орожо шадаагүй залуушуул ажал хүдэлмэригүй хэдэн һара соо байдаг ушарнууд ехэл олон. Дунда һургуулида һуража байха үедөө хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй танилсаагүйһөө, ямар ажалда орохоёо ойлгожо шадаагүйһөө имэ юумэн болоно. Энэ дутагдал усадхахын тула багшанарай коллектив, һургуулиин комсомолой организацинууд ехэ анхаралаа табиха зэргэтэй. Ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ совет һургуулиин нангин уялга болоно. Һургуулида һуража байха үедөө залуу хүн хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй дүтэ танилсабал, хожомоо ажабайдалайнгаа харгые зүбөөр шэлэлгэнь хүнгэрхэ һэм шуу. Энэ өөртэньшье, манай бүхы обществодошье аша туһатайнь элитэ. Энэ асуудал шиидхэхын тула городой промышленна предприяти бүхэндэ үхибүүдэй техническэ станци эмхидхэхэ гээшэ тон шухала. Үхибүүдэй техническэ хүмүүжүүлгэдэ республикын гэгээрэлэй министерствын зүгһөө ёһотой анхарал хандуулагданагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Городой институдуудтахи хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тушаа В. Леонов үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Эндэ мүн лэ олохон дутагдалнуудай бии байһаниинь элирүүлэгдээ. Зүүн Сибириин технологическа институдай нэгэ курсда гурбан зуун жара гаран студентнэр һурана. Тэдэнэй шалгалтын түрүүшын сессиин дүнгүүдые харахада, нилээд олон студентнүүд һуралсалайнгаа программа дүүргэжэ шадаагүй. Энэ өөрын шалтагаантай. Хахад жэлэй турша соо энэ институдай студентнэр һуралсалай аяар арба юһэ мянган час ямаршье шалтаггүйгөөр гээһэн байха юм. Имэрхүү байдал дээдэ һургуулинуудта ушаржа болоно. Энэмнай иихэдээ институдтахи комсомолой организациин залуушуулые хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон муугаар ябуулдаг дээрэһээ ушарна. Дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд болохо эдэ залуушуул институдта һураха сагтаа коммунис ёһоор хүмүүжүүлэгдэһэн, бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха зоригтой, эдэбхи ехэтэй хүнүүд болохоор шэрээгдэхэ зэргэтэй.

В. Леонов саашадаа городой промышленна предприятинуудай комсомолой организациин хүдэлмэриин хүмүүжүүлхы дүй дүршэл тушаа тогтоо. Тиихэдээ авиазаводой, ЛВРЗ-гэй электротехникумэй, локомотивна депогой комсомолой комитедүүд залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлгэдэ һайн үрэнүүдые туйлана.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые урагшатай бэелүүлгэдэ хүдөөгэй залуушуулай ехэ хубитаяа оруулжа байһан тухай комсомолой Мухар-Шэбэрэй аймагай комитедэй нэгэдэхи секретарь **Юрий Пархаев** хэлээ. Аймагай комсомолшууд бүхэсоюзна ленинскэ шалгалтын хоёрдохи шатые һайн дүнгүүдээр дүүргээ. Эндэхи комсомол бүхэн мүнөө табан жэл соо бэелүүлхэ тусхай социалис уялгануудтай болоо.

Залуушуулай политическэ һуралсал тухай тэрэ хэлэхэдээ, зарим газарнуудта шагнагшадайшье, пропагандистыншье гэмээр хэшээлнүүдэй болодоггүйе шүүмжэлбэ. Комсомолой аймагай комитет эдэ ушарнуудые усадхахаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа.

Хүдөөгэй залуушуулые механизаторай мэргэжэлдэ һургаха гээшэ тон шухала асуудал. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин түгэс оньһожоруулхаар зорилгонуудай табигдаад байхада, энэ асуудалые зүб мүрөөр шиидхэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай. Ойрын сагай туршада хүдөө ажахымнай промышленна үйлэдбэриин хэлбэритэй болохо бшуу. Тиихэдээл оньһон техникэ һайн мэдэхэ, үрэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаха хүнүүд хэрэгтэй. Энэмнай залуушуулайл бэелүүлхэ хэрэг ха юм. Мүнөөнһөө хүдөө ажахын техникэ ябуулха хүнүүдые олоор бэлдэхэ ёһотой гэжэ Ю. Пархаев хэлэбэ. Һургуулиин һурагшанарые механизаторай мэргэжэлтэй болгоходоо долоодохи, наймадахи классуудта һуража байхадань, оньһон техникэ заажа эхилбэл һайн гэжэ тэрэ дурадхаа. Тэдэнэр дүүргэхэдээ, трактор, машинануудые ябуулжа нилээд дүршэһэн, ёһотой механизаторнууд болоһон байха бшуу.

Колхоз, совхозуудһаа стипенди абадаг хүнүүдые хүдөө ажахын институдта, техникумдэ олоор эльгээхэ тухай бодомжолго тэрэ хэлээ.

Хүдөөгэй механизаторнуудые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхэ зам тухай комсомолой Хэжэнгын аймагай комитедэй нэгэдэхи секретарь **Владислав Тугдумов** хэлэһэн байна. Хүдөө нютагта хүдэлхэ хүнүүд тосхонуудтахи дунда һургуулинуудта бэлдэгдэжэ байха зэргэтэй. Энэ шухала хэрэгые миин һула табингүй, тодорхой түсэбэй ёһоор ябуулбал, ехэ үрэ дүн туйлагдаха байна. Һургуули совхоз хоёрой хоорондо нягта холбоо байгуулжа, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй, ажалай түрүүшүүлтэй һурагшадые ходо уулзуулжа байха гээшэ удха шанартай. Энэ талаар хэжэнгээрхин яһала амжалтануудые туйлан хай. Ахалагша классай һурагшанар амаралтынгаа үедэ түрэл совхозуудтаа туһа хүргэжэ, хүдэлмэриһөө дайганахагүйгөөр хүмүүжүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тусхай бригада, эмхидхээд, 2500 центнер үбһэ совхоздоо хуряажа үгөө. Бригадын гэшүүн бүхэн 112 центнер үбһэ бэлэдхэһэн болоно. Һургуулиин һурагшанар малшадта ошожо, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, шэнэ ном, журналнуудые абаашажа үгэдэг, концерт табижа баясуулдаг заншалтай. Тиигэжэ һургуулиин комсомолшуудай класс бүхэндэ али нэгэ фермэ гү, али хонишодой бригада даалгагданхай.

Хониной нооһо хайшалалгын болоходо, ахалагша классаархид хүдөө ажалай халуун энэ хаһада эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллана. Дунда-Худанай дунда һургуулиие үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргэһэн хүбүүд, басагад арбан үдэрэй туршада нооһо хайшалалгада хабаадалсажа, совхоздоо ехэ туһа хүргөө. Хониной нооһо хайшалжа һургаха, тусхай факультативуудые һургуулинуудта нээбэл болохотой һэн гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхаба.

Залуу малшадай, хонишодой, механизаторнуудай зональна слётуудые ходо үнгэргэжэ байдаг һаа, түрүү дүй дүршэл халан абалгада ехэ туһатай һэн ха гэжэ В. Тугдумов хэлэбэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэнөөр оньһожоруулха замаар урагшатай дабшабалнай, дунда һургуули дүүргэгшэд гүүртэ, отарануудта олоороо ерэдэг болохо байһаниинь дамжаггүй, —гээд тэрэ үгэеэ түгэсхэбэ.

— Хүн зоной ажабайдал улам һайжаруулха гээшэ энэ табан жэл соо шиидхэхэ шухала асуудал мүн. — гэжэ комсомолой Улаан-Үдын горпромторгын комитедэй секретарь **Людмила Петрова** үгэеэ эхилбэ. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха эмхи зургаануудта залуу үетэн олоороо хүдэлнэ. Хүн зоной ажаһуудал хангалгын эрилтэнүүдэй эрид дээшэлжэ байһан сагта, тэрээндэ хабаатай эмхи зургаануудта хүдэлэгшэдэй урда культурнаар, түргэнөөр аад, анхарал һайнтайгаар зоноо хангажа шадаха гэһэн зорилго табигдана. Энээниие бэелүүлхын тула шударгы бэрхэ, шэнэ юумэндэ обтой, үүсхэлшэ залуу үетэн хабаадуулагдаха болоно. «Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгада залуушуулай эршэ хүсэн» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай уряае бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ республикын комсомолшуудай шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ үгэ хэлэгшэ тоолобо.

Энэ талаар хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии байһаар. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта хүдэлдэг залуушуулай тоо һанаһанда үшөөл хүрэнэгүй. Олонхи магазинуудта улаан булан, клуб гэхэ зэргын хүдэлмэришэдэйнь сүлөө сагаа зохидоор үнгэргэхэ газарнууд үгы. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудтахи комсомолой комитедүүд залуушуулайнгаа дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һулаар ябуулна гэжэ хэлэлтэй. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хоёрхон училищи республика доторнай бии. Эдэ училищинууд ерээдүй сагта дунда техническэ мэргэжэлтэй хүнүүдые бэлдэдэг болохо юм. Гэбэшье байра байдал тулюуртай, һуралсалай тусхай кабинедүүд үсөөдэнэ. Энээнһээ боложо, ёһотой һайн мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ һаад татаха ушарнууд тохёолдоно. Эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ комсомолой Буряадай областной комитедэй зүгһөө туһаламжын хэрэгтэйе Л. Петрова тэмдэглээ.

— Пионер эдиршүүлые хүмүүжүүлхэ хэрэгые партимнай комсомолдо найданхай, —гээд, республикын пионерскэ организациин соведэй түрүүлэгшэ **Лидия Нимаева** үгэеэ эхилбэ. Олон түмэн эдиршүүлые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг. Республикымнай эдиршүүл бүхэсоюзна «Хэзээдэ бэлэн» гэһэн маршрудта оролсонхой. Энэ хүдэлөөнэй гол шухала маршрудынь «эрдэмэй орон» тээшэ дабшалга болоно. Һүүлэй үедэ пионернүүд һуралсалдаа һайн дүнгүүдые туйлана. Һуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һайжаруулагдаһанай ашаар Яруунын аймагай һургуулинууд 97.7 процент дүнтэй ябана. Үльдэргын дунда һургуули коммунис ёһоор эдиршүүлые хүмүүжүүлгэдэ амжалтатай ябаһанайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай вымпелээр шагнагдаа. Мүн Ехэ-Куналейн, Улаан-Үдын 42-дохи дунда һургуулинууд ехэ оролдолго гаргажа, һуралсалай жэл бүриие һайн дүнгүүдээр дүүргэдэг болонхой.

Пионерскэ организацинууд нийтын хүдэлмэридэ өөрынгөө хубитые оруулна. Пионернүүдэй хүсөөр 16 мянган тонно түмэрэй хаядаһан суглуулагдажа, гүрэндэ тушаагдаа. Үнгэрэгшэ зун пионернүүд 643 килограмм эм болохо элдэб ногоо түүжэ, Вьетнам орон ябуулһан байна.

—Пионернүүдые хүмүүжүүлхы хэрэгтэ дутуу дунданууд бии, — гэжэ элидхэлшэ ажаглалта хэнэ. — Пионервожатануудые бэлдэлгэдэ анхаралаа һайн табиха зэргэтэйбди. Эдэнэй бэлэдхэлһээ пионернүүдэй дунда ябуулагдаха хүдэлмэриин шанар сүм дулдыдана бшуу. Энэ асуудалые комсомолой областной комитет саг үргэлжын хинамжа дороо абаха ёһотой гээшэ. Мүн пионерскэ сборнуудые удха һайнтайгаар үнгэргэдэг болохо гээшэ шухала. Республикын эхин һургуулинуудта пионерскэ комнатанууд үсөөнөөр эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай 23 эхин һургуулинуудай нэгэниинь лэ Ородой эхин һургуули пионерскэ комнатотой байха юм. Комсомолой аймагай комитедүүд пионерэй хүдэлмэри һайжаруулха, удхыень дээшэлүүлхэ талаар оролдоболнь, эдиршүүлые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэг үшөөл ехэ амжалтатай байха һэн гээд Л. Нимаева үгэеэ түгэсхэбэ.

Республикын комсомолшуудай конференцидэ хабаадагшад туйлаһан амжалтануудаа согсолон, бии байһан дутуу дундануудаа элирүүлжэ, бэелүүлхэ саашанхи зорилгонуудаа хараалба. Коммунис үзэл бодолтойгоор залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ гээшэ комсомолой организаци бүхэнэй нангин уялга гэһэн бодолнууд делегат бүхэнэй үгэ хэлэлгэ соо дурсагдаа. Совет залуушуулай түрүү зэргэдэ ябажа, коммунизмда һураха гээшэ комсомолой гэшүүн бүхэнэй гол шухала зорилго байһые тэдэ онсолон тэмдэглээ.

ВЛКСМ-эй областной XXVI конференциин делегадууд забһарлалай үедэ суглараад, хөөрэлдэжэ байнад. ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Улаан-Үдын авиационно заводой слесарь Афанасий Ажеев, Түнхэнэй аймагай Туранай совхозой тракторист Владимир Дашеев, Сэлэнгын аймагай Ноёхоной дунда һургуулиин юһэдэхи классай һурагша Бутыдма Данзанова, Тимлюйн цементнэ заводой комсомольско организациин секретарь Виктор Панченко, ВЛКСМ-эй Ахын райкомой нэгэдэхи секретарь Клим Тулуев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТЭЖЭЭЛ, ТЭЖЭЭЛ...

1971—1975 онуудта ороной арадай ажахые хүгжөөхэ жэлэй түсэб соо тэжээл бэлэдхэлгэ нилээд нэмээхэ гэжэ хараалагдана.

…жээл элбэгжүүлхэ гээшэ …мал ажалай эгээл шу… асуудалнуудай нэгэн …оно. Хэды шэнээн тэ… фермэнүүдтэ бииб, тэ…ээл мал болон шубуунай … дулдыдаха. ТАСС-ай …пондент К. Белов юһэдэхи …н жэл соо тэжээл бэлэдхэлгэ …руулха хэмжээнүүд тушаа …жэ үгэхыень СССР-эй Хүдөө … министерствын Тэжээл. …алан болон бэлшээринүүдэй … управлениин начальник П. Калгановые гуйба.

…дай ажахын түсэбэй ёһоор, …1—1975 онуудта дунда зэр…лэй 14,3 миллион тонно …, 92,3 миллион тонно һү, …7 миллиард үндэгэ абадаг бо…ютойбди. Эды шэнээн нооһо …абахын тула жэлдээ тэжээ… нооһо, үбһэ, силос, витаминной гурил, элдэб зүйлэй … абалгые 1970 онойхиһоо 1,5 дахин дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэмнай ямар удхатайб гэхэдэ, мал ажалда 120—125 миллион тонно тэжээлэй единицэ нэмээгдэхэ болоно.

Энэ программа яажа дүүргэгдэхэб?

Колхоз, совхозууд мүнөө табан жэл соо таримал ногооной, уһанай газарта таригдадаг олон жэлэй, нэгэ жэлэй ургамалнуудай талмайе нилээд ехэ болгохоор хараалаа. Мүн забһартань ондоо ургамал, тэрэнээ дахяад тариха гэхэ мэтэ хэмжээнүүдһээ гадна, сабшалан, бэлшээри һайжаруулагдаха, хооһон губи газар уһалагдажа, бэлшээри болгогдохо ёһотой.

Уһалагдадаг бэлшээриин юрын бэлшээриһээ һайн байһаниинь элитэ. Ямаршье сагта ургаса һайнтай байдаг. Жэшээнь, тэрэнэй ашаар Московско областиин Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл тухай асуудал дүүрэн шиидхэгдэнхэй. Эндэ түхэреэн жэлдэ һү схээр һаадаг, малай шэгнүүр нилээд нэмээдэг. Мүн Москва шадарай «Заря коммунизма», «Борец», «Лесные поляны», Ленинэй нэрэмжэтэ болон бусад ажахынуудта 800—1000 гектар хүрэтэр уһалагдадаг бэлшээринүүд бии юм. Имэ бэлшээриин гектар бүриһөө 8—10 мянган тэжээлэй единицэ абтадаг гэхэ гү, али тэрэниие һүндэ оруулбал, 8—10 мянган килограмм болоно.

Имэ түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые ороной бүхы колхоз, совхозуудта тараахын тула тэдэниие хэрэгтэй ногооной үрэһөөр хангаха шухала. Эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаанууд эрхим шанартай (элитнэ) үрэһэ гаргажа, энэ хэрэгтэ туһалха ушартай. Тиигээд ногооной үрэһэ ургуулдаг тусхай колхоз болон совхозууд саашадаа шухала хэрэгтэй үрэһэ абажа, бусад ажахынуудые хангаха ёһотой.

Тэжээл бэлэдхэлгэ болон хадагалалгын түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, тэжээл тухай асуудал шиидхэхэ шухала. Сенаж, витаминна ногооной гурил, үбһэ, һолоомо даралга, брикет болголго, вентилятораар үбһэ түргэн хатаалга гэхэ мэтын һайн байһые ажахынууд элирүүлэнхэй.

Табан жэл соо үбһэ хатааха 150 мянган вентилятор, юумэ бутаруулдаг хэдэн арбаад мянган косилка, пресс, гранулятор, сенажда хэрэглэхэ хэдэ мянган тонно полиэтиленовэ плёнко промышленностиин зүгһөө сенажна траншейдэ хэрэглэхэ хэдэн миллион дүрбэлжэн метр түмэр-бетон түхеэрэлгэ барилгын предприятинуудай зүгһөө хүдөөдэ үгэхэ юм. Гансахан лэ люцернэ, люпин, викэ, горох, соя мэтын белок ехэтэй ургамалнуудые тариха, ургамалай протеин гэдэгээр фермэнүүдые дүүрэн хангахань бэрхэтэй. Тиимэһээ хүдэлжэ байһан, мүн баригдажа эхилһэн эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта загаһанай, мяха-яһанай гурил гаргаха тусхай цехүүдые бии болгохоор хараалагдана.

Тэжээлэй дрожжо, витамин, аминокислота, микроэлемент, премикс гэхэ мэтэ юумэнүүдые гаргаха заводууд баригдана.

Тэжээлдэ гэжэ таһалагдаһан оооһо таряа зүбөөр ашаглаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Ажахынууд жэл бүри хэдэн арбаад миллион тонно оооһо мал ажалай хэрэглэмжэдэ зорюулжа орхино. Колхоз болон совхозуудай тэжээлэй цехүүд оооһо татажа, үшөө ондоо юумэ нэмээд, үлэ шэмэ ехэтэй концентрированнэ тэжээл бэлэдхэдэг юм.

Тэжээл ехээр бэлэдхэхэ арга нөөсэнүүд ажахы бүхэндэ бии гэжэ түгэсхэлдөө М. П. Калганов хэлэбэ. Тэдэниие дүүрэн ашаглаһанһаа хэрэгэй амжалта дулдыдаха — мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо, совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри дүүрэнээр хангадаг болохо хэрэг дулдыдаха байна.

ТЕХНИКУМУУДТЭ АБАХА ШЭНЭ ГУРИМ

Ороной тусхай дунда һургуулинуудта һурагшадые 1972 ондо абаха шэнэ гурим баталагдаба. СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствын дунда һуралсалай управлениин начальнигай орлогшо А. А. Богданов ТАСС-ай корреспондентдэ энэ гурим тухай игэжэ хөөрэһэн байна.

— Шэнэ гуримай ёһоор наймэн жэлэй, мүн дунда һургуулинуудые дүүргэгшэд оролтын шалгалта һайнаар барижа шадабал, манай ороной техникум ба училищинуудта абтаха юм. Промышленнэ предприяти ба барилгын эмхинүүдэй, колхоз ба совхозуудай эмхи зургаануудай зууршалгаар тусхай дунда һургуулинуудта һурахаяа эльгээгдэһэн хүнүүд урдынхида адли зарим тэды хүнгэлэлтэтэй байха. Мүн Совет Армида алба хэжэ дүүргэһэн, һургуулиин һүүлээр хоёр жэл соо хүдэлһэн, юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргэхэдээ алтан ба мүнгэн медаляар, мүн магтаалай грамотаар шагнагдаһан залуушуул баһал хүнгэлэлтэтэй байха болоно.

Үдэшын ба заочно һуралсалда арадай ажахын һалбаринуудта, мүн соёлой, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта хүдэлжэ байһан хүнүүд лэ абтахаар хараалагданхай. Гэхэтэй хамта хүдэлжэ байһан ажалаараа мэргэжэл абаха техникум, училищида орогшод булэнһаа түрүүлэн абтаха эрхэтэй байха юм.

Дунда гү, али наймэн жэлэй һургуули дүүргэхэдээ медаль болон магтаалай грамотаар шагнагдаһан залуушуул техникум, училищинуудта оролтын шалгалтагүйгөөр абтаха ёһотой. Дунда һургуули дүүргэхэдээ, «Зарим предмедүүдые һайнаар шудалһанай түлөө» гэжэ магтаалай грамотаар шагнагдаһан хүбүүд, басагад тэдэ предмедүүдээрээ шалгалта барихагүй байна. Техникум ба училищинуудта конкурстой байгаа һаань, урданайхида адли юрэнхы эрдэмэй һургуулида абаһан сэгнэлтэнүүдынь хараада абтаха юм.

Профессионально-техническэ ба техническэ училищинуудые амжалтатай дүүргэһэн залуушуул оролтын шалгалта барижа шадабал, техникумдэ абтаха зэргэтэй. Тиигэхэдэ тэдэнэй мэргэжэлээрээ хүдэлһэн, хүдэлөөгүйнь хараада абтаха ёһогүй.

Тусхай дунда һургуулинуудта һуралсажа байтараа армида абтаһан хүбүүд албаяа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр тэрэ техникум гү, али училищидаа шалгалтагүйгөөр абтаха.

Тусхай дунда заочно һургуулинуудта абтаад, һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо зургаан һара соо шалтагаангүйгөөр һуралсалай түсэб дүүргээгүй хүнүүд һурагшадай тооһоо гаргагдаха.

Техникумүүдтэ абаха шэнэ гурим хадаа бэлигтэй залуушуулай олоороо һураха, арадай ажахыда хэрэгтэй һайн мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөөтэй байха гэжэ түгэсхэлдэнь А. А. Богданов тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

«ВЬЕТНАМАЙХИДЫЕ ӨӨҺЭД ХООРОНДОНЬ ДАЙЛАЛДУУЛХА ГЭЭШЭ» — ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫН ХАЛХАБША

Сагаан байшангай хэдэг «эб найрамдалта» мэдүүлгэнүүдэй шаг шуурган доро Индохитадай бүхы фронтнууд дээрэ Америкын бомбонууд, минэнүүд болон снарядууд тэһэржэл байһаар. США-гай президент Р. Никсонэй Хитад аяншалхын урда тээ Вьетнамай Демократическа Республикые зэрлиг муухайгаар бомбодожо эхилһэн бомбодолго мүнөөшье хүрэтэр үргэлжэлһөөр. «В-52» түхэлэй стратегическэ хүндэ бомбардировщигууд Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудые бүришье нэтэрүү ехээр бомбодожо байна. Пентагоной захиралтаар Сайгоной хүлһэншэ сэрэгэй 15 мянган солдадууд Камбоджо руу шэнээр добтолон орожо эхилээ. Генерал Ванг Паогой «тусхайта хүсэнүүд» гэдэг сэрэгшэдтэ буугай һомо болон буу зэбсэг абаашажа үгэхын тулада Америкын вертоледууд Лаосто хэрэглэгдэжэ байдаг. Эдэ сэрэгүүдые США-гай түбэй тагнуулай управлени байгуулһан, һургаһан байха.

Индохитадта Америкын сэрэгэйхидэй хэдэг хара хэрэгүүд эли бодо юм. Вашингтоной ехэл нэтэрүүгээр номнодог «найман пунктнуудһаа бүридэһэн эб найрамдалай түсэб гэдэгынь, тэрэшэлэн «вьетнамайхидые өөһэд хоорондонь дайлалдуулха» гэһэн политика хадаа үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа эзэрхэг түримхэй ябуулгын имагтал халхабшань лэ болоно бшуу. 50 мянга үлүүтэй хүнүүдээ алдаад байхадаа, Холбоото Штадууд Вьетнамһаа өөһэдынгөө сэрэгүүдэй зарим хубиинень гаргаха баатай болоо һэн. Агаарай дай хэһэн жэлнүүдэй турша соо ДРВ-гэй огторгойдо 3.440 Америкын самоледууд унагаагдаһан байна.

Гэхэ зуура сэрэгүүдэй гээлтэ хоролтые бага болгохо гэжэ оролдобошье, Вашингтон хадаа хэжэ байһан дайгаа болюулха гэжэ огтошье һанаашалнагүй. Сайгоной хүлһэншэдэй сэрэгүүдээр энэ дайгаа үргэлжэлүүлхэ гэһэн зорилго табина. Холбоото Штадууд Сайгоной засагаархидые саашадаашье дэмжэхэ гээд США-гай президент ехэл нэтэрүүгээр онсолон тэмдэглэнэ. Энэ хадаа Никсонэй Пекиндэ хэһэн хэлсээнүүд тухай американ-хитад коммюнике соохоо элирнэ.

США-гай баримталдаг шэнэ түхэлэй колониальна политикын удхань юуб гэхэдэ, нютагуудтахи хүлһэншэдэй засагуудай туһаламжаар ямар нэгэн оронние өөһэдынгөө нүлөөндэ абаха гэһэн удхатай. США арба гаран жэлэй турша соо Урда Вьетнамда хэһээлтэ мүрдэлгын үгэ дууламгай засаг түрэ байгуулаа һэн. США-гай хэһээлтын сэрэгүүдгүйгөөр, Америкын доллар болон буу сэбсэггүйгөөр Тхиеу гэгшын хүлһэншэдэй захиргаан нэгэшье хоног соо засаг түрэдөө тогтон байжа шадахагүй бэлэй. Америкын «Ньюсдей» газетэ үнгэржэ ерэхэдээ игэжэ дэмы бэшээгүй ёһотой: «Ханойн правительство гансашье хойто зүгтэ бэшэ, мүн урда зүгтэшье арад зоной дэмжэлгэдэ хүртэдэг. Харин Тхиеу гэгшын правительство Урда Вьетнамда иимэ дэмжэлгэдэ хүртэдэггүй юм».

Вьетнам арад «вьетнамайхидые өөһэд хоорондонь дайлалдуулха» гэһэн шэнэ түхэлэй колониальна политикые эрид шууд буруушаана. Тэрэ хадаа өөрынгөө газар дээрэһээ Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлые намнан гаргахын түлөө сүлөөрэлгын шэн габьяата тэмсэл нэтэрүүгээр хэжэ байна. Лаосой болон Камбоджын аха дүү арадуудтай хамта вьетнам арад илалта туйлаха байха.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЭЙ БУТА СОХИГДОХОНЬ ЗАЙЛАШАГҮЙ

Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдал шангадаһаар. Энэ хадаа Израилиин эзэрхэг т хэй шэнэ аашануудай үрэ дүнгынь болоно. И лиин туһаламжаар уласхоорондын империализ бол араб дэлхэй дээрэ өөрынгөө зонхилхы б һэргээхэ, араб оронуудтахи түрүү шэнжэтэй түрые унагааха, тэдэнэй социально-экономи туйлалтануудыень усадхаха, энэ районой арад национальна баялигуудые саашадаашье дээрм гэжэ һэдэдэг байха юм.

Үнгэрһэн неделиин турша соо Ливанай ба С хилэ шадарай районуудта болоһон үйлэ хэрэг удхань эгээл энээндэ гэршэ болоно бшуу. И лиин сэрэгшэд дүрбэн үдэрэй турша соо Ли урда зүгэй районуудые эзэмдэһэн байгаа. Энэ сүмэрэн орохынгоо урда тээ Израилиин авиац ванай амгалан һууһан хүдөө тосхонуудые, тоодо Палестинын зугадагшадай лагерьнуудые мэдэхы муухайгаар бомбодоо һэн. Палестины дагшадай лагерьнуудые Нэгэдэмэл Нацинууд ганизаци хинадаг, эдэ лагерьнуудые бомбодо дэнь тэндэ 3000 шахуу үхибүүд, эхэнэрнүүд б

Ливанда добтолходоо, Израиль хадаа Ли правительствын ба Ливанай газар дээрэ түбх Палестинын партизануудай хүтэлбэрилэгшэдэй рондо арсалдаа гаргаха, Палестинын эсэргүүс хүдэлөөе усадхаха гэжэ эрмэлзэһэн байгаа. һээ байтагай, Ливанай Компартиин Политбк мэдүүлгэ дотор онсолон тэмдэглэгдэһэнэй Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулганууд гак Ливанда, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэл эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ юм. Эдэ ганууд хадаа арабуудай бүхы национально рэлгын хүдэлөөндэ сохилто үгэхэ гэһэн зорил

Ехэ яаралтайгаар Нью-Йоркдо сугларһан ой Аюулгүйн Совет нэгэн дуугаар шиидхэбэри һан байна. Ливанда эсэргүү сэрэгэй бүхы а болон газар дээрэхи ябуулгануудаа дары болю Ливанай газар дээрэһээ сэрэгүүдээ гаргаха эрилтэ энэ шиидхэбэри доторнь Израильда х Эзэрхэг түримхэйшүүл энэ эрилтыень дүүр баатай болоһон юм. Израилиин сэрэгүүд өөһ гөө газар дээрэ һөөргөө бусаа. Гэхэ зуура тэ эзэмдэһэн газар дээрэ үнэһэн тоброг, һанда даһан гэрнүүд, амгалан һууһанаа алуулһан т дэй бэенүүд үлөө.

Гэхэтэй хамта хоёршье хоноогүй байтар И лиин сэрэгэйхид хүршэ Сиридэ зэбсэгтэ добт хэһэн байха юм. Израилиин сэрэгэй самоле хилэ шадар оршодог хэдэн тосхонуудые бомб Гэбэшье тэдэнэр энэ удаа үһөөгөө абаа. Си агаарай добтолгоһоо хамгаалха томо буунууд гаар буудажа, эзэрхэг түримхэйшүүлэй бомб гоёо болюулхыень баадхаһан байгаа. Тэрээнһэ на, энэ бомбодолгодонь харюу болгон, Сириин ц ци Израилиин эзэмдэһэн Голанска үндэр газар дээрэ түбхинэһэн израилиинхидай тосхонуудта толоо.

США-гай империалис бүлэглэлнүүдэй дэмжэл араб зондо эсэргүү Израилиин һүйдхэлтэ шугамай бэелүүлэгдэжэ байхада Советскэ Союз бусад социалис оронуудтай араб оронуудай бай һан хани барисаа болон харилсаа холбоое улам дань хүгжөөхэ гээшэ илангаяа шухала удха тай болоно. Энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай Пол рогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Сов Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазур рүүтэй совет партийно-правительственна де циин һая Сиридэ айлшалһан дүнгүүдһээ эли доор харагдана.

5-дахи ФЕСТИВАЛИИН ШАНДА ХҮРТЭГШЭД

Грузиин филармониин ехэ зал соо Бүхэсоюзна V-дахи кинофестиваль боложо дүүрэбэ. Эндэ сугларһан 100 мянган хүн 39 студиин табиһан кинофильмнүүдые хараа.

— Кинообьективэй харуулһан лэ газарта — предприятида гү, али колхозой поли дээрэ, эрдэмтын лаборатори гү, али уран зураашын мастерской соо — хаанашье мүнөө сагай һудал сохилно, партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байһан совет арадай зохёон байгуулгын ажал элеэр харуулагдана,— гэжэ уран һайханай фильмүүдэй жюриин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Сергей Бондарчук ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэнэ.

— СССР-эй 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхээ байхада, бүхы союзна республикануудай киноискусствын хүгжэн һалбарһые, манай ороной аха дүү арадуудай культурын баатар мандаһые фестиваль дахин тэмдэглэбэ,— гээд Бондарчук тогтон хэлээ.

«Мосфильмын» студиин гаргаһан «БЕРЛИНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ», «ҺҮҮЛШЫН ДОБТОЛГО» гэжэ фильмүүдтэ фестивалиин эгээл үндэр шан үгтөө. Эдэ хоёр кино Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай харуулһан түүхэтэ баатаршалга тухай хөөрэһэн «Сүлөөлэлгэ» гэжэ киноэпопейн түгэсхэлынь болодог юм.

«ЗАХАР БЕРКУТ», «РУСТАМ БА СУХРАБ», «ГАРНУУДШНИ ОЛЬҺОТОИХОН ДАА» гэһэн кинофильмнүүд фестивалиин шанда мүн лэ хүртөө. «Грузия-фильм» студида гараһан «Гарнуудшни ольһотойхон даа» — совет хүн тухай тон зүбөөр хөөрэһэн эрхим фильм гэжэ тэмдэглэгдээ.

Үхибүүдтэ болон эдиршүүлдэ зорюулагдаһан фильмүүдэй дунда режиссер Ю. Победоносцевой «ОХ, ЭНЭ НАСТЯ БАСАГАН...» гэжэ картина шан абаа.

«Гарнуудшни ольһотойхон даа» гэжэ фильмын гол роль гүйсэдхэһэн Грузиин ССР-эй габьяата артистка С. ЧИАУРЕЛИ эхэнэрэй ролине эрхимээр гүйсэдхэһэнэйнгөө түлөө 1-дэхи шанда хүртэһэн байна. «Бэри» гэжэ киногой гол рольдо наадаһан артистка М. АЙМЕДОВАДА 2-дохи шан барюулагдаа.

Эрэшүүлэй ролине һайнаар гүйсэдхэһэн артистнар Ю. ГОРОБЕЦ («Эсэгэ»), А. ИСКАНДЕРОВ Г. МАМЕДОВ хоёр («Һүүлшын дабаан») болон С. Чокморов («Иссык-Кулиин ягаахан намуу сэсэг») гэгшэд тус тустаа фестивалиин шанда хүртэһэн байха юм.

Документальна фильмүүдэй дундаһаа «НАРЫНСКА ТЭМДЭГЛЭЛ» болон «АМЕРИКЫН ХАРГЫ ЗАМ» гэжэ фильмүүд түрүүшын шанда хүртөө.

Научно-популярна фильмүүд соохоо «ЛЕНИН БА ТУРКЕСТАН», «АЖАБАНДАЛАЙ ЭХИН» гэжэ фильмүүд эрхим гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

ХОЛЫН МАЛШАДТА—ЛЕКЦИ, КОНЦЕРТ

Дэрээнэй арадай театрай дэргэдэ дуу хүгжэмэй кружок байгуулагдаба. Тосхоной залуушуул үдэшэндөө клубта сугларжа концерт бэлдэнэ. Буряадай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Владимир Баторов программыень зохёон табяа. Энэ кружок «Талын дуунууд» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Тус коллектив холын гүүртэ, отарын малшадта наада табихаһаа гадна, дайшалхы хуудаһануудые гаргадаг, һүүлэй һонинуудые хөөрэдэг. Тус коллектив 12 хүнһөө бүридэнэ. Эдэнэй тоодо Андрей Митапов, Вера Цыдыпова, Лариса Дондокова, Галина Митапова болон бусад ородсоно. Мүнөө тус коллектив холын малшадта 5 концерт табиба.

Г. РИНЧИНО.

Хурамхаанай аймаг.

АРАДАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЫН ЭД БАРААН

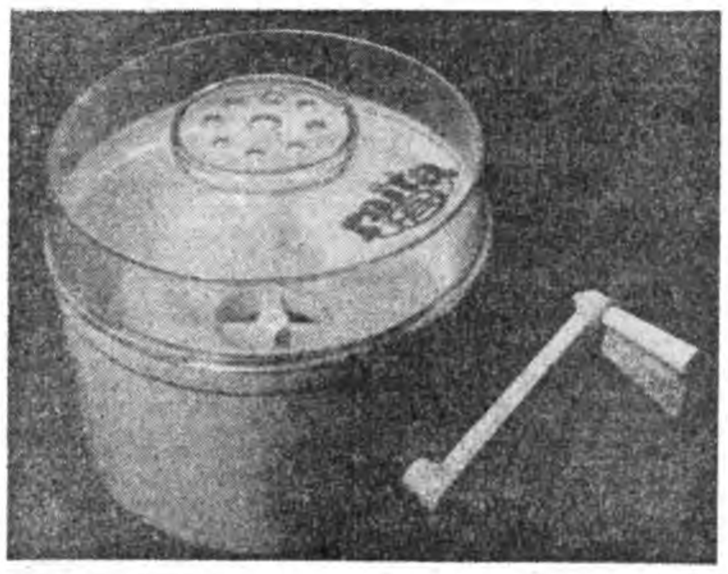

Дизель бүтээдэг Ригын завод гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ зохид бэлэг бэлдэбэ. Тэдэнэй бүтээһэн «Райта» гэжэ хартаабха сэбэрлэдэг зохид түхеэрэлгээр нэгэ хахад-хоёр минутын туршада 750 грамм хартаабха сэбэрлэжэ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хартаабха сэбэрлэдэг «Райта» гэжэ түхеэрэлгэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Халуун шуһан хэзээдэш хэрэгтэй

Буряадай оперо, баледэй театрай байшан соо ниислэл хотын донорнууд түрүүшынхиеэ олоороо сугларжа, ехэ суглаа, хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна. Республиканска шуһа абадаг станциин главна врач М. А. Платонова манай республика дотор донорствын хүгжэлтэ тухай элидхэл хээ. «Донорство, донор бололго манай орондо тон хүндэтэй хэрэг мүн. Үбшэнтэние абархын тула хүнэй шуһанай аргагүй хэрэгтэй болоод байдаг, элүүр энхэ бэетэй хүн бүхэн жааханааршье һаань шуһаяа хубаалдаха зэргэтэй», — гэжэ нүхэр Платонова тэмдэглэһэн байна.

Манай республикада нэгэ хүнэй шуһаар нүгөө хүние тарика станци 1939 онһоо хүдэлмэрилжэ эхилһэн. Түрүүшын донорнууд мүнөө тон хүндэтэйгөөр һанагдадаг. Тэрэ сагһаа хойшо донорнуудай жэл бүри олошорно. Тиин олон хүнэй ами наһан аршалагдана, абарагдана бшуу. Хоёр-гурбан һара соо нэгэ дахин 200—400 грамм шуһа тушаахадаа элүүр хүн ядагшьегүй байна гэжэ олон жэлдэ туршагдаһан дүй дүршэл харуулна.

1960 онһоо эхилжэ, түлбэригүйгөөр шуһаяа тушаадаг болоһон сагһаа хойшо донорнууд олон болоо. 1960 ондо түлөөһэгүйгөөр шуһаяа үгэдэг миил 23 донор байһан һаа, мүнөө хэдэн мянга болонхой. Донорнууд болохо дуратай хүнүүдэй жэл бүри олошорһые энэ жэшээ элирүүлнэ бшуу.

Далаад онуудһаа республикымнай донорнуудай тоо илангаяа олошоржо, хэдэн мянганда хүрөө һэн. Тэдэнэрэй дунда «Электромашина», авиационно заводуудай, нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэдэй, багшанарай ба хүдөө ажахын институдуудай студентнэр болон бусад олоор тоологдоно, ниитэ удха шанартай шухала хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Шуһаяа түлөөһэгүйгөөр хэдэн дахин үгэһэн донорнуудые һайшаан тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, мяха-консервын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Н. А. Тухолова — 7, мебельнэ фабрикын хүдэлмэрилэгшэ В. П. Леонова 17 дахин шуһаяа тушааһан байха юм. Иимэ хүнүүд республика доторнай олон. Эдэнэрые ажабайдал, зол жаргал хундэ бэлэглэдэг зон гэжэ үнэхеөрөө нэрлэмээр байна. Эдэнэр бултадаа юрын совет хүнүүд. «СССР-эй хүндэтэ донор» гэһэн тэмдэг тэдэнэрые бусадһаа илгаруулна.

Хүндэтэ донорнууд В. П. Халецкая, С. А. Сиванова, В. К. Рыбкина, В. А. Соболев болон бусад 30—55 литр шуһаяа миинтээр бэлэглэжэ, олон хүнэй ами наһа абарһан түүхэтэй. Халуун шуһаяа хүндэ хубаалдан үгэжэ, тэрээние алтан наран, амгалан дэлхэйтэйнь хахасаахагүй гээшэ нангин хэрэг бэшэ аал?

Мүнөөнэй медицинэдэ, илангаяа гематологи (шуһан тухай эрдэм) гэжэ һалбаридань шуһан аргагүй шухала. Шуһаар ганса үбшэнтэние тарина бэшэ, мүн тэрэние элдэб эмэй бүридэлдэ оруулна. Тиимэһээ шуһа абадаг станцида, эмшэлэлгын эмхи зургаануудта шуһан бүри хэрэгтэй болоно.

Элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ нүхэр Платонова донорнуудтаа, суглаанда хабаадаһан бүхы хүнүүдтэ баяр хүргэһэн, донорнуудай бүхэсоюзна хүдэлөөндэ эдэбхитэй хабаадахыень сугларагшадые уряалһан байна.

Элидхэлшын һүүлээр врачнууд, донорнууд, ами наһаяа абаруулһан хүнүүд үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшадые амаршалхаяа Улаан-Үдын 1-дэхи һургуулиин Александр Матросовой нэрэмжэтэ дружинын пионернүүд ерэжэ, һонирхолтой найруулга харуулһан, «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурахабди гэжэ тэдэнэрые найдуулһан байна.

Э. ЕЛИСЕЕВА.

СИБИРИИН ГАЗ

Сибириин хойто зүгтэ, мүн Яхадта байгаалиин газай гуша гаран шэнэ хэбтэшэнүүдые геологууд олоһон байна.

Иимэ сэбдэг хүйтэн уларилтай газар нютагууд Сибириин тала дайдын хахадһаа ехэнхине эзэлдэг. Эдэ нютагуудта газтай газар элбэг, тиимэһээ хатуу шэнжын газ баһал ехэ байха зэргэтэй.

— Энэ газай нөөсые тоолоһо гаргаха онол арга зохёогообди, — гэжэ академик Андрей Трофимук хөөрэнэ. Энэ хүмнэй Баруун Сибирьтэ нефть, хатуу шэнжын газ олоһон хүнүүдэй нэгэниинь гээшэ. — СССР-эй газар дайда дээрэ иимэ газай бии байгаа нөөсэнь 15 триллион кубометр болохо хаш гэжэ тухайлагдана.

Хатуу шэнжын газай өөрышь үнэ юрын газайхидал адли. Тэрэние малтан абахын тула шахта бариһанай хэрэггүй. Энэ газые хатуу шэнжэһээнь газ шэнги шэнжэдэ сэхэ газар доронь оруулхада болохо, тиигээд һүүлээрнь тэрэнээ юрэл аргаар малтаһан нүхөөр дээшэнь газар дээрэ гаргадаг юм.

Мүнөө Заполяриин Мессояхска хэбтэшын дэргэдэ иимэ турш алта хэгдэжэ байна.

Неонила ЯМПОЛЬСКАЯ,
АПН-эй корр.

ХИЛЫН Саанахаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

АНДЖЕЛА ДЭВИС ХЭЛЭБЭ

САН-ХОСЕ. (Калифорни штат). (ТАСС-ай тусхай корр.).

«Анджела Дэвисэй хэрэг» гэдэгые болюулгахын түлөө США-да, бусад олон оронууд дотор дэлгэрһэн кампани Сан-Хоседэхи сүүдһэээ гадна, мүн США-да политическэ хэрэгээр хаагдаһан бүхы хүнүүдэй хуби заяанда ехэ удха шанартай байна гэжэ американ коммунистка Анджела Дэвис ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Намайе хамгаалан эрид шууд тэмсэжэ байгаа бүхы американецуудта, хилын саанахи, тусхайлан хэлэбэл, Советскэ Союздахи минии бүхы ханинарта, адли бодолтондо үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб. 16 һарын турша соо түрмэдэ һууха үедэм намтай һаналаа нэгэдэн талархаһан бэшэгүүд ба телеграмманууд таһалгаряагүй ерэжэл байгаа. Энэ ушар минии зоригые бүри хатуужуулхаһаа гадна, мүн гар даалгаар намайе сүлөөлхэ нүхэсэл болоһонниинь дамжаггүй гэжэ А. Дэвис тусхайлан тэмдэглээ.

Советскэ Союзда, мүн бусад социалис оронуудта ошожо үзэхые, сүлөөтэ хүнүүдэй гайхамшаг туйлалтануудтайнь нюураараа танилсахые ехэтэ хүсэхэ байнаб гэжэ Анджела Дэвис хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Минии энэ хүсэлэн һаяар хүсэлдэхэл байха гээд найданаб гэбэ.

Тобшо мэдээсэлнүүд

ДЕЛИ. (ТАСС). Советскэ Союз Аллепейе хотодо (Керала штат) 100 үхибүүнэй байжа эмшэлүүлхэ больницые бүхы хэрэгсэлээр бүрин хангаа. Тус больницые нээгдэхээр болгон бэлдэлсэхын тула совет хэдэн медигүүд эндэ ерэбэ.

БАНГИ. (ТАСС). Түбэй Африкын Республикын (ЦАР) засаг баригша, Урда Африкын социальна хубилалта хэхэ хүдэлөөн гэжэ партиин (МЕСАН) хүтэлбэри Жан-Бедэль Бокассые бүхы наһан соонь республикын президент байлгаха гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Генерал Бокасса 1966 оной январиин 1-һээ ЦАР-ай президентын тушаал даажа байнхай.

РИО-де-ЖАНЕЙРЭ. (ТАСС). Индиин шэн зоригто аянша Рагхукбур Сингх олохон оронуудай харгыгаар 82 мянган километр зайда велосипедээр аяншалаа. Гурбан жэл дүрбэ һарын турша соо дабшаһаар. Р. Сингх Бразилида ябана. Тогтоһон лэ газартаа Инди тухай хөөрэдэг гуримтай.

Алууршан сүүдлэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай түрүү үзэл бодолтой профсоюзна ажал ябуулагша Дж. Яблонски гэгшые алаһан хэрэг шиидхэхэ присяжна жюри Вашингтон хотодо (Пенсильвани штат) болоһон зүблөөндэ сүүдлүүлэгшэ Поль Гилли гэгшые зорюута алуур хэһэн гэмтэй гэжэ мэдэрээд, тэрэние саазалан алаха гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Хорото зорилгоор алалгада хабаадаа гэгдэжэ гэмнэгдэһэн Обрин Мартин үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь соо иимэл зэмэ амсахаар сүүдлүүлһэн.

Яблонскиe алаһан ябадал Штадуудтахи политическэ хүдалгын олон ушарнуудай гэршэнь болоно. Яблонски полинуудай зүгһөө хорлог хосорһон байна. Яблонски һэнэй ехэ баяшуулда, проф зуудтахи тэдэнэй табимал та эсэргүүсэн эрэлхэг тойгоор тэмсэдэг, шахтер дай аша туһые саг хамгаалдаг байгаа.

Гиллиие сүүдлэһэн шиид бэри дары бэелүүлэгдэхэ баталан хэлэхын аргагүй. Ю дэб гэхэдэ, алууршa Мартин сүүдлэһэн шиидхэбэри мү хүрэтэр гүйсэдхэгдөөдүй һаар гэжэ американ шэн шэд тэмдэглэнэ.

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ ФАШИСТНУУДАЙ УДАМАРША БАРИГДАА

РИМ. ТАСС-ай корр. Ю. Лопатин игэжэ дамжуулба:

«Италиин социальна хүдэлөөн» гэдэг шэнэ түхэлэй фашис партиин удамаршадай ба «номнолшодой» нэгэн Пино Раути гэгшые Италиин полици барижа хааба. Тэрэ гурбан янзын зэмэтэй гэжэ гэмнэгдэнэ: тараагданхай фашис партие һэргээһэн, һүйдхэлэй ябуулга хэдэг, тэһэрдэг зүйлнүүдые хадагалдаг, 1969 ондо Италиин түмэр замуудтахи хор ябуулгануудта хабаадаһан.

Шэнэ түхэлэй фашис тиин бүхы хорото балмад публикада. харша ябуулг энэ дары, хүсэд бүрин мү хэ эрилтэ ороной демократ ска хэблэл, түрүү бодолто ниитэ табина.

Киптэхи байдал

НИКОЗИ. (ТАСС). Кипрэй православна церковиин синодой заседани эндэ мартын 2-то болоходоо архиепископ Макариосые Кипрэй президентын тушаалһаа буулгаха эрилтэ табиба.

Макариосые тушаалһаань буулгаха гэһэн синодой шиидхэбэри хадаа ороной дотоодын хэрэгүүдтэ Афинын сэрэгэй засагаархидай хамааралгүй шэнэ ааша болоно гэжэ Кипрэй түрүү үзэл бодолтой олониитэ сэгнэбэ.

НИКОЗИ. (ТАСС). Кипрэй парламент президент Макариосые дэмжэхэ гэжэ нэгэ һаналтайгаар шиидхээ. Ороной байдал тухай тогтоол доторнь: олтирогтохи шахардуу байдалай тохёолдоһон үедэ «Кипрэй республикын президентын тушаалда архиепископ Макариосой үлэхэнь шухала, тэрэние арад зон һунгаһан байна бшуу» гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

ДАККА. КОММУНИС ПАРТИ, АРАДАЙ НАЦИОНАЛЬНА ПАРТИ БОЛОН СТУДЕНТНҮҮДЭЙ ХОЛБООНОЙ ПАРТИЗАНСКА ПОДРАЗДЕЛЕНИНҮҮДЭЙ БУУГАА ТУШААЛГЫН ЁҺОЛОЛ БАНГЛАДЕШЭЙ НИИСЛЭЛДЭ БОЛОБО. НАЦИОНАЛЬНО - СҮЛӨӨРЭЛГЫН ТЭМСЭЛДЭ ХАБААДАЛСАҺАН ЗУУГААД СЭРЭГШЭД НИИСЛЭЛ ХОТЫН СТАДИОН ДЭЭРЭ СУГЛАРЖА, БУУНУУДАА ТУШААБА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БУУНУУДЫЕ ТУШААНА.

ТАСС-ай фотохронико.

КНР-тэ Никсонэй аяншалһан тухай „Нойес Дойчланд-дын“ ажаглалт

БЕРЛИН. (ТАСС). СЕПГ ЦК-гай орган—«Нойес Д ланд» газетэ Пекиндэ США президентын аяншалһые жэлхэ зуураа, игэжэ онс тэмдэглэнэ: тэндэ хэгдэһэн сээнүүдэй удхань нюуса хэй. Тунхаглагдаһан комм ке тушаа хэлэбэл, «сүлөө хай, «социальна дэбжэл тухай, «гадаадын хамаарал гүнгөөр өөһэдынгөө хуби өөһэдөө тодорхойлхо» ара дай эрхэ тухай тэндэ олон хэлэгдэһэн аад, харин эдэ а далнуудые США-гай ба Х дай зүбшэлжэ, тунхаглажа ха үедэнь, Индохитадай дуудта эсэргүү американ риалистнуудай үүдхэһэн рай дайн урда тээнь үзэгд ехэ хэмжээндэ хүрөө гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Пекино тэлбэрилэгшэд мүнөө сагай шухала асуудалые—Индохи та эсэргүү Америкын з түримхэй ябуулга тухай далые хэлсээнүүдэйнгээ з хэ зүйлһөө гаргаһан байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

Хитадай хүтэлбэрилэгш ба Р. Никсонэй хэһэн х нүүдтэ Азиин арадууд эт гүй. Азиин бусад арадуу эсэргүүгээр Пекиндэ үгээ голсоһон байгаа ха гэлсэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Социалис мүрысөөнэй алхамууд» Л. Неретина, С. Цыдыповой «Найдаха эрхэ» гэһэн репортаж. ТАСС-ай телетайпһаа аб таһан мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Коллективнэ туһалагша» — И. Доровских гэгшын корреспонденци. Хяагтын аймагай «Родина» колхозой суглаанһаа тоосоон. Хэблэлэй шэнжэлэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Мүнөө һүхэ хомор болоо...» — А. Коротаевагай статья. «Техникумдэ һурагшадые абаха шэнэ гурим». АПН-эй «Аэрофлот нэмэлтэ түхеэрэлгэ абана» гэһэн статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанахи һонинууд.

СЭ Энхир Экран

18.00 — Үхибүүдтэ зорюулһан «Звездочка» гэжэ тележурнал. 18.30 — «Хамаг юумэ мэдэхэ һанаатайб» — киножурнал. 18.40 — Телепанорама. 19.00 — «Буряадай алдарта басагад» гэһэн дамжуулга (буряад хэлэн дээрэ). 19.40. — «Факел» — спортын һонинууд 20.40 — «Аксакалы Азербайджана» — киноочерк. 20.50 — Эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаһан «Сэсэг» гэжэ дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

21.55 — Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан. ССР Союзай Ехэ театрһаа һайндэрэй концерт.

Сагай уларил

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха, зарим газарнуудта саһан орохо, бусад газарнуудтань шииг нойтон орохогүй. Баруун урдаһаа секундын — 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 3—8 градус хүйтэн байха, Хурамхаанай, Баргажанай, Баунтын аймагуудта 8—13 градус хүйтэн, Захааминай аймагта 0—5 градус дулаан байха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 18—20 градус, үдэртөө 2—4 градус хүйтэн байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-01657. Заказ №